

הלכות ברכות השחר ושאר ברכות

סימן מז סעיף א כשישמע קול התרנגול וכו' • כחב בשאלות יעבץ (סי' קכב) דאף חס שמע בלילה יברך וא"ל לחזור ולברך כשיאיר היום ומ"מ לא יברך עד שישלש קריאות התרנגול בימיו ע"ש : סעיף ג מאה ברכות • עי' ז"י ומ"א ובבבלי העיבור הל' זיאת (שער ג' ח"ב) בקלס שינוי : סעיף ד והגשים מזכרות וכו' • עיין פמ"ג דהני עבד וחלי ב"ה ועוממס ואגדונוס מזכרין ששני כרלנו : סעיף ח דאפילו לא נתחייב וכו' • עיין מ"א (ס"ק י"ד) ובחשו' משיבת נפש (סי' ג') שובאר דבריו ועיין ש"ת בשם הר"י ובתשובה מהרש"ה דעמו נועה יותר דאפילו ב"כ"פ וט"ז מזכר שששה לי כל לרכי ועיין פמ"ג שכתב שהברכות האלו יש מהן על סידור העולם ויש שנהנה בהם ח"כ בנהנה אין חבירו שילא מוילא אורו כמו בכל ברכת הנהנין ע"ש ולדעתו לפמ"ש הרמ"א דמזכרין חע"פ שלא נתחייב ח"כ לא מקרי ברכות הנהנין ובכל ענין חע"פ שילא מוילא ונ"ע : סעיף ט בהנה בשחרית שמע ישראל וכו' כי לפעמים וכו' • וכחב בהשו' שאלת שמואל (סי' ה) שלא יכוין לנחת בשניהם דא"כ יש חשש משום כל חוסיק אלא יכוין על תנאי דאם השנים יהיו שלא בזמנה יחא יולא ברהשונה וע"ש עוד (בסי' ד) דבזה יש חשש ברירה דלנך לומר חס באמת קורא השניה שלא בזמנה היצבר הדבר שהרהשונה לשם מלוא היא ע"ש באריכות ולדעתו חס נחוש לזה ח"כ אפילו קורא רק אחת לאחר זמנה ג"כ איכא כל חוסיק כמו הישן בשמיני בסוכה אף חס לא קיים מלוא סוכה כל שבעה איכא ב"ת ומשנה שלמה שנינו הקורא מבחן ואילך לא הפסיד כקורא בתורה • והיינו אפילו חס מכין לבס ק"ש מדקאמרין ע"ז בגמרא דלא הפסיד ברכות ק"ש אלא ע"כ דאין בזה ב"ת דהוא בכלל והגיה בו יומם וליה והדברים ארוכים ועיין בהו"ד ב"ד (סי' ק"י) בבית הספק אוח כ"ג :

סימן מז סעיף א לריך לומר וכו' • עיין באה"ע וס"ת • ובחשו' משכמות יעקב כתב ע"פ הירושלמי דברכים הוא מה"ת וביחוד הוא דרבנן ע"ש ובחשו' כתב סופר (סי' כ) בזה : סעיף ד המהסדר בדברי תורה וכו' • ובאג"ר פסק לריך לברך ובשמת אדם חלק על הגר"א ובחשו' בנין עולם (סי' ו') חלק על הג"א והסכים להגר"א ע"ש : סעיף ז ברכת אהבת עולם פוערת וכו' • עיין פנ"ג לקמן (סי' נ"ב) דאם מתכוין שלא לנחת מזכר ברה"ת ע"ש : סעיף יב כל זמן שלא ישן • עי' באה"ע בעיבור כל הלילה ובביאור הגר"א משמע דהעיקר דא"ל לברך וכן הסכים בחיי אדם (כלל ט) ומ"מ טוב לשמוע מאחר • כתב בע"ד (סי' ח) בשם פני אהרן מיי ששכה ונרדם בלילה קודם שקרא ק"ש ובחלות הלילה נישור משנתו ומזכר שלא קרא ק"ש לריך לברך ברכת התורה קודם ק"ש ואם לא חזר וישן שינה קצת אין לחזור בבוקר לברך ברכת התורה ועי' פמ"ג בשם הפר"ח :

סימן נא סעיף ד לריך לומר וכו' • עיין מ"א דמותה לעומת חמין כיון שלא מזכר בגמרא ובחשו' משכמות יעקב (סי' ס"ד) השיג עליו והאריך בראיות דתקנת פסוקי דזמרה היא מתקנת התנאים ויותר קרוב שהוא מתקנת אנשי כנסת הגדולה ומזה הנזה ג"כ על מ"ש לקמן (סי' נב) בחין שהוא לומר פסוקי דזמרה יאמר אחר התפלה בלא הברכות האך יכול לעקור תקנת אנשי כנסת הגדולה ע"ש ובבבלי העיבור הל' זיאת (שער ג' ח"ב) כתב ג"כ דפ"ז אינה חובה ואינה בכלל מאה ברכות כיון שלא מזכר בגמרא ולא נתגלה עדיין בימיו ספר הזוהר • ובע"ד בשם הגהת ורדים בששה לרכי בין ב"ש לפסוקי דזמרה לא יפסיק ואם הפסיק הפסיד הברכה שלפניה ויחזר

ויחזור ויבדק וכן כתב הפמ"ג דהוי הפסק בין הברכה להמלאה ע"ש ולענין אחר פד"י
בין ישמחה מביא הבא"ה"ש בשמו לקמן (סי' נ"ג) ועיין בש"מ לקמן (סי' נ"ט) בשם
הפרת שושן בהגיה תפלין בין ב"ש לפד"י לא הפסיד הברכה ועיין בג"א (כלל כ):
סימן נב בלא ברכה ע"י מ"ש לעיל (סי' נ"א) מזה ועיין באשל אברהם בשם הרמב"ן:

סימן נג סעיף י להחפלה תפלה ערבית עיין מ"א ובתש"ו בים יחודה בקדישים של
חובה ששבעה קדישים הם היינו דיסתבה דלאחר התפלה דלאחר וצא ליוון
גואל קדיש דברו שבתפלה מנחה לאחר מנחה קודם תפלה ערבית אחר תפלה ערבית
(ולא חשיב ח' דקדיש דברו אינו מובא בכל מקום והם באמת ז' דקדיש דברו
הוא לאותם שלא היו בבב"כ באמירת ישמחה לקמן (סי' קל"ג) ולא בחזן וא"כ היינו
קדיש דיסתבה) אלו ראוי לאומרם דוקא גדול בן י"ג שנה והביא ב"ש אך שאר הקדישים
שהם רשות יכול לאומרם אפילו קטן אם הגיע לחינוך ע"ש: סעיף יד סומא וכו'. עיי'
באה"ט ס"ק ז' לענין בעל מוס ובתש"ו בנין ליון (סי' ה') בגבר אשר פרח לרעת על
פניו במראה בזהקיות הפוסל בכהן שאף המכשירים בבעל מוס לא איירי רק במוס
שחין בו משום מיאוס אבל במוס כזה שנמאס לבני אדם להסתכל בו כ"ע מודו שאין
זה כבוד המקום ויש בזה הקריביו נא לפתחך ואין למנוחו לש"ך קבוע ע"ש: סעיף
טז ש"ך קבוע וכו'. בע"ד בשם הפחד יצחק בעיר שמינו עליהם ראונו לזרכי ליבור
ולחלוק התפלות למי שיחפון יכול להיות הוא עצמו ש"ך כמו שמינוהו מתחלה על כך
שיוצא מאליו אך אם מנהג העיר שלא יקח הפנים שררה לעצמו פשיטא שאין לזוז
ממנהגם: סעיף יח בלוחה וכו'. עיין ב"י בשם הרמב"ם דבתפלה אחרת מותר
ויש לעיין קצת מההיא שהביא המור ב"ד (סי' י"ב) בשם הרמב"ם בעצמו בשוחט
לחוד הגומא לזריך בדיקה דאסור לאכול משחיטתו וכתב שם הש"ך דהיינו לפוסלו
מכאן ולהבא ע"ש: סעיף יט הסכים עליו מתחלה עיין באה"ט בשם הט"ז ובתשובת
חמדת שלמה (סי' ז') והזכרתיו לקמן (סעיף כ"ה): סעיף כא אין למנוח ש"ל ע"פ
וכו'. עיין בחושן משפט (סי' ג') סעיף ד' בהג"ה: סעיף כד לשכור רב וכו'. עיין בתש"ו
חתם סופר (סי' ר"ו) דכולם לריבין ליתן עיין ואין אחד יכול לומר אני איני לריך לרב
ולשום הוראה דמ"מ לריך לישא בעול עם הליבור כמ"ש בח"מ לענין מקוה ע"ש ולע"ד
ראייה לזה ממ"ש לקמן (סי' נ"ה) דשכר החזן על היוצאים כעל הגשאים: סעיף
כה נמאס בו פסול וכו'. בתש"ו יבין ובוטח ח"א (סי' י"ח) ראונו ילא מתוך העיר יוס
ראשון של ראש השנה והלך בדרך כל אותו יום וכל הלילה ולמחר יום שני נכנס לעיר
אחרת דפסול לש"ך אלא אם היה הדבר מחמת סכנה ע"ש ולי ל"ע אם הלך כדי להחפלה
אפשר דלא מפסיל כמו לענין עלות כמבואר סנהדרין (דף כ"ו) בקוברי המת ב"ע
קשרין דסברי מזה עבדי ובח"מ (סי' ל"ד) דה"ה בכל דבר שטעו עיין שם:
בהנה אין מסלקין אותו משום ריגון בעלמא וכו'. והמ"א כתב לעיל ס"ק ז'
כשיצא עליו שם רע אפילו יחיד יכול למחות ומחלק הפמ"ג בין קלא דפסיק
לקלא דלא פסיק ובתש"ו חתם סופר (סי' יב) מחלק דהכא מיירי באין מוחה שמרואה
לכל הקהל אין מעבירין משום ריגון בעלמא אבל הכא מיירי ביש יחיד מוחה
שומעין להם אף בריון בעלמא ומסיק דהיינו דוקא בקלא דפסיק או שיצא הקול ע"י
עדים פסולים אבל בקלא דלא פסיק ויאל הקול שנעשה הכיעור בפני עדים אע"ג דליכא
עדים בפניו שהלכו למדינת הים מורידים אותו אפילו באין מוחה ע"ש ומ"ש עוד
בשמו בסמוך (סעי' כו) ובע"ד בשם תש"ו בית דוד (סי' כט) ש"ך ששבע שלא לשחק
בקוביא

בְּקוֹבִיָּא וְעַבְרָא וְשַׁחַק חִיבִין לְסַלְקוּ וְכ"ש שְׁאִין לְמִנּוּחֵהוּ לְכַחֲמֵהּ וְדוּקָא ע"פ ב' עֲדִים אִךְ ע"פ
 ג' אִפִּילוּ הוּא שׁוֹחַק אִו מוֹדֵעַ אִין לְסַלְקוּ אִךְ עוֹב לְחוֹשׁ לְכַחֲמֵהּ וְכַהֲד"ע בְּשֵׁם פְּנֵי אַחֲרֵן
 (ס' א') בְּש"ךְ שֶׁנֶּגֶב וְכֹא וְהוֹדֵעַ וּמִבְּקָשׁ כְּפָרֵס דְּפִשׁוּט שְׁאִין מְסַלְקִין אוֹתוֹ עוֹד שֶׁסְּבִיב בְּשֵׁם
 חֲשׁוֹבָה חוֹט הַשֵּׁנִי (ס' עה) בְּש"ךְ שֶׁהֵעִיד עָלָיו עַד אֶחָד וְהוֹדֵעַ לוֹ הַשֵּׁנִי אֵלֶּה שְׁאֵמֵר שֶׁשֶּׁב
 בֵּין שְׁלֹשׁ הוֹדֵעַ מַעֲלָמוֹ אֵלֶּה שֶׁנִּתְגַּלֵּה קִלְמוֹ ע"פ ע"א לִכְן הַעֲלִי עָלָיו לְבַרֵּר הָאִמָּה שֶׁבִּבְר
 קִיִּים הַחֲשׁוֹבָה ע"ש : שֶׁסְּבִיב קוֹדֵם וְכו' . בְּחֶשֶׁב' שְׁאִילָה שְׁמוּאֵל (ס' ו) בְּרַב שְׁמַח וְהִינֵחַ
 בֵּן אֲשֶׁר עָדִין לֹא הִיָּה הַבֵּן לְמִנּוּחֵהוּ לְרַב וְנִחְמָנָה אַחֵר זֶה קְרוֹב לְשִׁמּוּנָה שְׁנֵה . וְעַכְשֵׁי
 מַחֲמָה מַחֲלֻקָּה בֵּין שְׁנֵי לְדָדִים וְלֹא אֶחָד רוֹאֵה בֵּן הַרַב הַזֶּקֶן בְּאִמָּרָם כִּי לְפִי שַׁעַר מִינּוּ
 אֵת הַמּוֹרֵה אֲבָל עָתֵה שֶׁהֵבֵן הוּא מְמוּלָּא בְּחוּרָה וִיר"א רָאוּי שִׁימָלֵא תַּחַת אֲבָיו וְהַעֲלֵה בֵּין
 דְּבַעַת שֶׁנִּחְמָנָה הִיָּה בְּלֹא תַּנְחִי אִין לְהוֹדִירוֹ עַכְשֵׁי מַחֲמָה הַחֲדָשׁוֹת מִן בֵּן הַרַב הַזֶּקֶן ע"ש
 וְיוֹתֵר מִזֶּה כַּחַב בַּע"ד (ס' ד') בְּשֵׁם הַדְּבַר מִשֶּׁהַ בְּמַעֲשֵׂה כִי הָאִי דֹאִין בְּטַעֲנוֹ מִמֶּנּוּ
 דְּכִין לְדַחֲחֵי אִידֵחִי וְאִין הַמִּנְהֵג לְשִׁמּוּר הַמְּקוֹם לְהִיָּח לְיוֹרְשָׁיו עַד שִׁיבִי' רָאוּי וְהַשֵּׁנִי
 דֹּאֵס ס' יֵהִי מִי שֶׁמִּשְׁמַר אֵת הַמְּקוֹם יִזְכֶּה הֵלֹךְ בְּמִקְוָמוֹ וְעִי' עוֹד בַּע"ד (ס' ג) כִּמָּה
 עֲנִיָּים בְּזוֹכֵת הַבְּנִים בֹּזֵה וְכַהֲשׁוֹ' חָסֵם סוֹפֵר (ס' יב) אֵם אִין רוֹב הַלְּבָבוֹר מִסְכִּימִים עָלָיו
 אִין לוֹ לְהַשְׁתַּדֵּר כֻּלָּם בְּשִׁבְלֵי נַחֲלָה אֲבֹתָיו וְע"ש עוֹד (ס' יג) בֹּזֵה : סְעִיף בּוֹ לְרַכִּי
 הַלְּבָבוֹר עַל זִמְנָן וְכו' . עִי' בְּחֶשֶׁב' חָסֵם סוֹפֵר (ס' ר) דְּמוֹהֵגִין נִכְחֹז הַשְּׁטֵר רַבּוֹתָהּ עַל
 זִמְנָן יֵשׁ עַל ג' שְׁנִים וְיֵשׁ עַל ה' שְׁנִים וְלֹא יוֹתֵר וּמ"מ מַעֲשֵׂה לֹא שִׁמְעֵנוּ שְׁאֵחֵר כְּלוֹת
 הַזִּמְנָן דִּסְוֹא יוֹלָא נְקִי מִרַבּוֹתָיו . וְעַתָּה הַמִּנְהֵג הוּא ע"פ מ"ס בְּח"מ (ס' שֵׁנִי) דֹּאֵסוֹר
 לְהַשְׁכִּיר עֲלָמוֹ לַעֲבֹד יוֹתֵר מוֹ' שְׁנִים : וְע"ש עוֹד (ס' רה) בְּש"ךְ שִׁיָּלָה עָלָיו חֶשֶׁד וְרִינוֹן
 עֲבִירָה בְּאִמּוֹדָנָה דְּמוֹכָה בְּמַשְׁדָּכָה שְׁלֹשׁ שֶׁנִּתְעַבְּרָה דָּגָם עַל אַחֵר זִמְנָנוּ הוּי כְּהוֹךְ זִמְנָנוּ וְאִין
 מַעֲבִירִין אוֹתוֹ אֲבָל אֵם הוֹחֵנוּ בְּפִירוֹשׁ שְׁלֹאֲחֵר ג' שְׁנִים כֻּלָּה זִמְנָנוּ וְשְׁנֵי הַלְּדָדִים יוֹלִין
 לְחֻזֵּר וְלִרְכִּיָּין קִבְּלָה וּמִנִּין חֹדֶשׁ אִין לְקַבְּלוֹ לְכַחֲמֵהּ ע"ש וְעִי' בְּחֶשֶׁב' חֲמִידָה שְׁלֵמָה (ס'
 ז) בְּשִׁכְרוֹ חוֹן . לִזְמַן ג' שְׁנִים דְּמַסִּיק ג' אֶחָד דִּינָה דִּסְכָּל דִּסְוֹא דוּקָא בְּמִקְוֵה שֶׁהַמִּנְהֵג
 שְׁלֹאֲחֵר הַזִּמְנָן יֵלֵא אֵלֶּה בְּזִמְנֵי דֹאִין דֶּרֶךְ לְסַלֵּק בְּלֹא חֲשָׁדָה וְדֹאִי אִין לְסַלֵּק בְּחָסֵם
 מַשׁוֹם שֶׁלֹּא לְעִשׂוֹת עָלָיו חֲשָׁדָה וּבְפִרְטָה בְּעוֹבְדָה דִּהַחֵם דְּהוֹסִיפוּ לוֹ עַל שְׂכִירָתוֹ וְלִזְנוֹן
 קָלָה מִהֶם לְהַעֲבִירוֹ בְּאִמָּרָם שֶׁלֹּא קִבְּלוּהוּ לְאַחֵר הַזִּמְנָן וְדֹאִי אִיכָּא חֲשָׁדָה ע"ש :

סימן נד סעיף ב הי העולמים . עי' בַּהֲשׁ"ע וְכַהֲשׁוֹ' שְׁאִילָה יַעֲבֹד ח"א (ס'
 קמא) שֶׁל"ל בְּפִתְחָה וְשִׁין מַשְׁמַע בְּמַדְרַשׁ הַנֶּעֱלָם וְכוּ' בְּכ"מ וְכַהֲשׁוֹ' שְׁאִילָה יַעֲבֹד ח"א (ס'
 ב) הַחֵיִיט בְּשֵׁם שְׁעָרֵי לֶדֶק וּמִפְרָשֵׁי סֵפֶר הַמַּעֲרָכָה כַּחַב בְּפִשְׁטוֹת שֶׁל"ל בְּפִתְחָה ע"ש
 וְכַהֲד"ע בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל יַעֲקֹב שֶׁהִבִּיָּא בִּידוֹ י"ב נְשִׁימִים לְעֲדִים נִאֲמָרִים מִפְרָשִׁים וּמִדְּקָדִים
 הַמְּפֹרָשִׁים שֶׁל"ל חֵי בְּלִירֵי וְכַהֲשׁוֹ' חֲפֵלָה לְדוֹד (דף ל) הַעִיד שְׁבַע"ק יְרוּשָׁלַיִם בְּבַהֲמ"ד
 שֶׁל הַרַב הַחֲסִיד אֲוִמָּרִים בְּלִירֵי :

סימן נה סעיף א זכרים בני חורין וכו' . בְּחֶשֶׁב' שְׁאִילָה שְׁמוּאֵל (ס' ז) נִסְחָפֵק הֵא דְּנִשִּׁים
 וְעַבְדִּים אִין מַעֲטָרְפִין אֵם הוּא דְּאוֹרִייתָהּ אִו דְּרַבֵּן וּנ"מ לִפ' זְכוֹר שְׁחִיבּוֹ
 עַס"ח אֵם אִין לוֹ לְהַטְרֵף רַק אֵלֶּה אֵם מַעֲטָרְפִים לוֹ לְהוֹלִיָּא אוֹתוֹ מַחֲיוֹב שֶׁל חוֹרָה אִו לֹא
 זִמְנָן דֹּאֵשֶׁה אִין לִנְרָף כֻּלָּם דֹּאִין אֵשֶׁה מִזֵּה בְּזִכְרָה מַעֲשֵׂה עֲמָלָה דְּלִינָה בְּכִיבוֹת מַלְחָמָה
 ע"ש וְהִנֵּה בְּחֶשֶׁב' אֲוִרָה לְלִדְיָה (ס' כג) דְּחָסֵם אֶחָד ר"ל דֹּאֲרוֹגִיטוֹס מַעֲטָרָף בְּחִפְלָה
 שֶׁהִיָּא דְּרַבֵּן וְחָלָק עָלָיו דֹּאִין שׁוֹם לֹד הִיָּתֵר לִנְרָף אֲדִירוֹגִיטוֹס לְעַשְׂרָה ע"ש וּלִפ' י"ל
 בְּכ' זְכוֹר דֹּאִין לִירוֹף אֵלֶּה בְּאֲדִירוֹגִיטוֹס יֵשׁ לִנְרָף לוֹ מַסְפֵּק וּמִבְּרָךְ כִּמוֹ כֻּלָּם סֵפֶק דְּאוֹרִייתָהּ
 וְל"ע בֹּזֵה : סְעִיף ג' וְיֵלֵא מִקְלָפֵן גּוֹמָרִין . וְיֵשׁ לְחַקּוֹר בְּטַעַם בְּמִקְוֵה שְׁלִרִין לְחֻזֵּר לְרִאשׁ
 הַחֲפֵלָה

התפלה כגון שטעה ב' הראשונות 'מ"ש לקמן (ס' קיד) וכי"צ וילאז מקלמן חי דיו
 כהתחלה או כגמר עוד חקרחי לקמן (ס' קמג) אם ידוע בהתחלה קודם שילאז מה
 דיו : בהג' יכולים להשלים כל סדר קדושה וכו' : וכתשו' משכנות יעקב (ס' סח) הניח
 בל"ע ממה דמשמע בירושלמי גבי קריאת הסורה ומפסיר דאם קראו בתורה וילאז
 מקלמן אין מפטירין בנביא והא בודאי מפסיר שייך יותר לקה"ת מסדר קדושה לתפלה
 ע"ש ולע"ד יש לחלק דשאי הכא דליכא תפלה בלא קדיש תתקבל וממילא מוכרח לומר
 כל הסדר שביניהם משא"כ קה"ת יכול להיות בלא מפסיר ועוד חזקן דהמפטיר ע"כ
 לא שייך לקה"ת מדפוהתם בברוך בשם ומלכות ואי חי שייך לקה"ת לא היתא פוהתם
 כדן ברכה הסמוכה להברכה ועי' חוס' פסחים (דף קד) ובלא"ה יש לחלק דהתם חמור
 טפי משום חשש ברכה לבטלה : סעיף ד בהג' יש נוסחין להקל בשעת הדחק : וכתשו'
 משכנות יעקב (ס' סט) הענה דאין להקל אפילו בשעת הדחק : סעיף ו מטערף עמכם
 עי' מ"א בשם מהרי"ל ומ"ש ע"ז לקמן (ס' קכד) ועי' כתשו' משכנות יעקב (ס' ע) :
 סעיף ח הרי הוא כשומע : כתשו' בית יהודה (ס' מה) בשיכור אם לא הגיע לשכרותו
 של לוג אף שאינו יכול לדבר בפני המלך להפלתו חוטפה מ"מ מטערף לעשרה לקדיש
 וקדושה וברכו ומיהו אם הגיע לשכרותו של לוג הרי הוא כשומע דאין מטערף לכל דבר
 שבקדושה ע"ש : סעיף י ושנה י"ג אינה מעוברת : עי' באה"ט מ"ש בשם הש"י דלא
 כהמ"א וכן כתב כתשו' החס סופר (ס' יד) : סעיף יד בהג' בית : עי' ש"ת ובע"ד
 כשהוא במקום אחר לענין לירוף לעשרה לריך שיכנים ראשו במקום שמחפלים :
 סעיף טו אם מקלמן בפנים ומקלמן בחוץ וכו' : וכתשו' משכנות יעקב הניח בל"ע דבעיקן
 דוקא שיהא בכל חדר מנין שלם ואז מטערפין להצורה אהת אבל לא במקלם בזה ומקלם
 בזה ע"ש : סעיף בא על היוצאים בעל הגשמים : עי' מ"ש לעיל (ס' י"ג) סעי' כ"ד :
 סעיף בב בהג' שלא יבטל ההמיד : כתשו' מכהם לדוד (ס' נו) בכפר קמן שיש מנין
 מלומלם ואירע אבל לא' דעת הר"ש ונוטורה דאין לבטל ההמיד וילך האבל לבה"כ ואם אין
 בכפר מנין המיד והשתא איתרמי דיתפללו בבית האבל וחלק עליו האחר דבכל ענין אין
 יכול להכריח רבים לבא אלאו והם יכולים להכריחו לילך לבה"כ אך אם הם מחזיקים
 להתפלל אלא האבל מותרים הם ואין בזה ביטול ההמיד אפילו איכא קביעות בכל השנה
 ואפי' ב' וחי יוליכו אלאו ס"ח ועושים גי' עם המס (ע"ד) :

הלכות קיש

סימן נה סעיף א עד סוף ג' שעות : כתב כתשו' בנין עולם (ס' ד') בימים
 הארוכים שהצבור עוברים זמן ק"ש יותר מוצ דיקרא ק"ש קפנה בבקר
 ואח"כ יקרא ק"ש וברכותיו ויתפלל עם הצבור אף שטוברים זמן ק"ש וספי עדיף שיקרא
 ק"ש וברכותיה בזמנה ביחיד וימתין בשירה חדשה עד שיגיעו הצבור לתפלה ויתפלל
 עמם ואף אם שהה כדי לגמור את כולם אינו חוזר לראש דלא מקרי שיכוי מחמת
 אונס (שדיו שחוזר לראש) כיון דגברא חי לקרות ואין המיעוט מלדו רק משום שהולך
 להתפלל בצבור ע"ש והנה בחקנה ראשונה מליט כה"צ בהפלת ערבית לקמן (ס' רלח)
 ובחקנה שנייה לדעת יוסף פוז להמתין אלא עזרת אבותיו ואח"כ יקרא כמעט כל
 הברכה עד גאל ישראל בלא שיכוי כמי' לקמן (ס' ס"ו) ע"ש : שם רביע היום וכתשו'
 משכנות יעקב רואה לחדש דזמן קימה תליא לפי הזמן והמקום שדרך לעמוד ממנו וכו'
 הקשתי עליו בחיבורי שם ישראל על משניות (ברכות ס"א) ע"ש : סעיף ו ואם עברה
 שעה

שעה ד' וכו' . ובתשור' משכנות יעקב (סי' ע"ז) דעתו נוטה להכריע עד חלות ע"ש :
סימן ס בעיף ב ק"ש בלא ברכה וכו' . עי' בזה"ש בנסחפק בחיזה ברכה קאי ועי'
 בתשור' קרית הגס (סי' א') דמסיק דבדלוי לא קרא ק"ש ומכופק בצרכות
 אינו מדרך מספק ובפרט ביחיד דשיעור רב האי דגס בודאי לא אמר הברכות ולא ג"כ
 ועי' בזה"ש לענין ד' זכירתו ומ"ש בחיבורי שם ישראל על משניות ברכות (פ"א) בזה :
 בעיף ד שאין מלות לריבות כונה . עי' ברבינו יונה ברכות (פ"ד) דמ"מ לא יבא כמתעסק
 דהיינו במעיין בספר להגיס וממילא חרקה התיבות מפיו שלא במהכוין אינו יולא לכו"ע .
 ועי' בר"ן ר"ה (פ"ג) אף דאין מלות ל"כ ה"מ בסתם אבל במהכוין שלא ללמא אינו יולא
 ועי' בטורי אבן בר"ה : שם שריכות כונה ללמא וכו' . עי' בפמ"ג ובתשור' שחילת שמואל
 (סי' ח') ה' ללריכות כונה הוא מה"מ :

סימן סא בעיף ג וחורז ואומר בקול רם ד' אלהים אמת . עי' בתשור' יבין וכו' וכו'
 ח"כ (סי' ב') שתמה דהא כל פסוקי דלא פסקיה משה אף לא פסקין
 ליה וטוב להתחיל מלהיות לכם לאלהים שעל מארץ מזרים הוא זקף קטן ופסוק
 עומדים הלכה למשה מסיני ושכן עשה הרשב"ץ . עוד כתב שם בשם הרשב"ץ לסנוך
 חיבת אמת לליב שלחמיו ולא ללהיכס שלפניו ע"ש ועי' בזה"ש לקמן (סי' ס"ו) ס"ק
 י"א) חולם מ"ש דפסוק עומדים יכול להפסיק עי' בתוס' סוכה (דף ל"ח) שהקשו ה' ה'
 דמחלקין אלא ד' הושיעה נא ואנא ד' הללחה נא והתם הוא ג"כ פסוק עומדים ועי'
 מ"א לקמן (סי' רפ"ב) ועי' בתשור' חתם סופר (סי' י') מ"ש על תשור' יבין וכו' הכ"ל :
 בעיף יא שלא יאמרו . עי' בזה"ש בשם המ"א מה שהשיג על הכ"ח ובספר קובץ על
 הרמב"ם ה' ק"ש (פ"ב) מחלק לשיעור הר"ף דנפילת הפסוקים לא הוי אלא מגוזה
 שנראה כמתלוץ ובאבור לא שייך כמתלוץ אבל התם בסוכה דמלה ומלה דמשתקין
 והוי איסורא לא שייך לחלק בין יחיד לאבור : בעיף יד לריד להפסיק וכו' . עי' ביסוד
 ושורש העבודה בדקדוק הק"ש : בעיף כד לקרוא ק"ש בעומדים וכו' . עי' ע"ד בשם עין
 משפט דהרואים לקרות ק"ש בניגון המוסיקא יש למנעם דמבלבליס הק"ש ומביא שם
 מחלוקת כמה רבנים בזה ע"ש : בעיף כו בקול רם . ברדב"ן ח"ג (סי' תמ"ו) במקום
 שאבור קורין עולו בקול רם יותר טוב לכל יחיד לאמרו עם הש"ץ מלה במלה מלאמרו
 בפ"ע שאינו דומה קול היוצא מפיו היחיד להיוצא מפיו האבור אולם אם יש להוסיף שלא
 ידקדק עם הש"ץ ויכול לבוא לדגל חיבה אחת יותר טוב לקרוא בפני עצמו ע"ש :

סימן סב בעיף ג בפסוק ראשון . עי' מ"א בשם הכ"ח ובס' קובץ על הרמב"ם
 חלק על הכ"ח בפירוש הרמב"ם ומחיר לעמוד גם להרמב"ם ע"ש :
 בעיף ד עיקר הכונה בפסוק וכו' . בחיבורי שם ישראל על משניות ברכות (פ"ב) חקרתי
 ביש לו חונס שאינו יכול לבין אף פסוק ראשון אי מפער משו"ז מק"ש ע"ש : בעיף ו לא
 ידמו בשו"ז וכו' . לכאורה נראה דהיינו אפילו אם רוצה להפסיק בשעת רמיזה
 מקריאתו ובהכרח לריד לומר קן כך דלא יקרוץ בשפתיו דל"א לקרות אז . חולם לפירש"י
 ביומא (דף י"ט) דהטעם משום כונה ל"ל דכוא בשעת קריאה . וכן משמע שם
 בריטבי"א דמיידי בלא הפסקה ע"ש ועי' בזה"ש דבמקום מלה שרי והוא מפורש שם
 בריטבי"א ומסיים שם דלאפרושי מאיסורא שרי לרמוז ובבאתיו לקמן (סי' ס"ו) :

סימן סד בעיף ד ה'ה עומד בוכתנחם וכו' . עיין ש"ת בשם הס"ל וכן כתב בשדה
 הארץ ח"ג (סי' ב') ומסיים ומ"מ אם הוא עומד בלשונו קלח ודאי
 דמור ליהיה א"ש . אע"פ שהאבור קורין למען ירבו (ע"ד) :

סימן

סימן סה סעיף א בהגה ה"ס חנוס והפסיק וכו' . עיין בזה"ט ובגמ' ארס (כלל ה') מכריע דב"ק"ש דאורייתא ראוי להחמיר אפילו באונס אחר שיקרא בלא הברכות ובשאר ברכות שהוא דרבנן אפילו בגברא לא חזי ח"ל לחזור כמ"ס כמ"א לקמן (סי' תכ"ב) ובברכת המזון שהוא דאורייתא רק שיש חשש ברכה לבטלה נראה דכשהוא לא המקום אינו ראוי יהזור לראש ובאונס אחר ל"ע ע"ס ועיין מ"ס בסמוך : שם ומשערין ענין השבוי וכו' . וכחכ' בגמ' ארס (כלל כ') דב"ק"ש א"ס לא שיהיה כדי לגמור סק"ש עם הברכות אינו חוזר לראש והוא מירושלמי ע"ס ומה מוכח לע"ד דכל ענין דשהיה כדי לגמור דחוזר לראש הוא מדרבנן דאילו היה מה"ת לא היה שייך להברכות שהם מדרבנן וכן מוכח ממ"ס סמ"א דמותר לשהות בשביל קדים וקדושה : כע"ף ב לרי"ך לקרות עמסה פסוק ראשון וכו' : ויש להפך בזה א"ס מעבד בזה קריאה בלא כוונת הלב דמעבד בפסוק ראשון כוונת פירוש המלות כלליל (סי' ס"ג) ועיין בזה"ט בעומד בברכות שלפני סק"ש ועוד יש להפך בל"ז א"ס לא קרא עדיין ק"ש דלמ"ד ח"ל כוונת ללכת ח"כ אינו יכול להתחיל לקרות בלא הברכות וכל דב"ל קרא עדיין יקרא עם כוונת הלב דק יכוין שלא ללכת כמ"ס לעיל (סי' ס') דבמסין שלא ללכת גרע טפי מבלי כוונת כלל ופשוט דב"ש חשש שיעבור זמן ק"ש ודאי עדיף טפי שיקרא עמסה בכוונה ויש לי בזה אריכות דברים :

סימן סו סעיף א ובאמלע שואל וכו' . כתב הרי"ס ז"ל ביומא (דף י"ט) דלאפרושי חבירו מאיסורא דלית ליה תקנתא מותר להפסיק ולומר לו דלא גרע מלקרוא שלום מפני היראה והכבוד דכבוד שמים עדיף וכל ראיה לזה מההיא דעירובין (דף ס"ג) גבי להודות בפני רבו דלאפרושי מאיסורא אין חולקין כבוד לרב : סעיף ג לקדים וכו' . כתב בתשו' בנין עולם (סי' ה') לענין עניית אמן אחר ברכת קטן דאין חילוק בין קטן לגדול רק שלא יבא להתלמד כלקמן (סי' רט"ו) ע"ס : שם מפסיק אפילו באמלע ולענין ברכה קריה כתבתי לקמן סי' קס"ז : כע"ף ז אמן אחר גאל ישראל . עיין בזה"ט ולכאורה נראה דה"ה בעומד בשאר הברכות באמלע יכול לענות אמן אחר גאל ישראל כיון דהוא סוים ברכת ק"ש ח"כ דינו כמו אמן דהאל הקדוש ושומע תפלה דלעיל (סעיף ג') כמ"ס ס"ז . אולם לפנ"ס סמ"א לעיל ס"ק ז' דאחר שיש שלום לא יענה אמן . רק בזה"ל הקדוש וס"ת ח"ל הא דמפסיק ה"א לאמן דגאל ישראל כמ"ס בתשו' בנין עולם (סי' ה') הטעם משום דמעין אותה ברכה לא הוי הפסק ע"ס אמנם מסתפיקא אפילו באותה ברכה יוחד כוב שלא לענות אמן לפנ"ס סמ"א לעיל (סי' ו') בשם הלבוש לענין ברכת השחר הא דמברכין ואח"כ חוזרין ומברכין ולא הוי ברכה לבטלה משום שאין שם עשרה עי"ס . וזה לא שייך הכא ובפרט לפי הטעם של הבנין עולם דהוי מעין אותה ברכה קרוב גפי' דהוי כמבדק בעלמו ועוד נראה ראיה דלא מהני מפני אותה ברכה מהא דאיתא לעיל (סי' כ"ט) דלא יענה אמן אחר הבומר בעמו ישראל אף דהוי מאותה ברכה : סעיף ט ממתיך בשירה חדשה . כתב בתשו' ה"ס שאל ח"א (סי' ס"ח) דלא יפסיק בפסוק וזאת הסורה קודם שירה חדשה רק יביע לס"ת ויחשוב בלבו פ' וזאת הסורה (ע"ד) ועיין מ"ס לקמן (סי' ס"ח) לענין הסורא אז בדברי תורה : שם בשירה חדשה . עיין מ"א לעיל (סי' ס"ה) כדי לענות קדים וקדושה מותר לשהות כדי לגמור טלה ולכאורה אפשר דימתיך טפי בעזרת אבותינו דאפילו א"ס ימא דה מקרי שיבוי אין קפידא א"ס אינו מההיל מאמת ויליב כיון דמערס מחזיר יציאת מלרים ומטעם בכורות דאיתא בירושלמי שרי"ך להזכיר מכות בסוים אבל א"ס ממתיך בשירה חדשה אי ימא דהוי הפסק ואינו יוצא מה שקרא עד

שירה

דלית

שירה חדשה אינו יוגל חיוב הזכרם מכ"ב או אפשר דלמשועי בשיהוי פדיף ולריך עיון בזה :

סימן כז חוזר וקורא • ועיון תשובה קרים הנה (סי' חי') דבולחי לא קרא ק"ש ומסופק בברכות קורא בלא ברכות ואף דבמסופק גם בק"ש קורא עם הברכות ההם עומא כיון דמסופק בשיהוי ואם יקרא ק"ש לבד אתי לזלולי בברכות וזה לא שייך בספק בברכות לבד עיי"ש ועיון לעיל (סי' ס) דהוא מחלוקת אחרונים ועיון בזה"ט במסופק ב' ליתא והמת ויליב דחוזר לט"ע ועיון בתשו' חסם סופר (סי' ט"ו) דחוזר עם הברכות כיון דלריך לחזור ולקרות ק"ש משום יל"מ ואו"י ממילא לריך עם הברכות ע"ש ועיון ש"ס :

סימן כח בהג"ס במקום שנהגו וכו' : עיון בזה"ט ובשיקרי דינים בשם תשו' כ"י מהרב עזריאל דייאנה (סי' כ"ד) בבבב"ל שיש בהם אשכנזים ולעזים ואין להם מנהג קבוע בתפלתם ונפלה בהם מחלוקת קהלים שיתפללו כמנהג לעזים וקהלים חפזים כמנהג אשכנזים דן דינא שהרוב יבוא המיעוט אחר שאין שם מנהג קבוע : שם ומ"מ מי שלמד ע"י הראב"ד וכו' לפירוש עלמו מהצבור וכו' : ובהב בתשו' גיון עולם (סי' ו') משמע מזה מי שממסין בשירה חדשה לקדים ולקדושה דע"כ לריך לישב בטל מותר להרבה בד"ס ומסיק דמ"מ אסור להרבה לפי"ש סג"א לעיל (סי' מ"ו) לריך לבדק על הראב"ד דברי סורה אלא דבתורה הראב"ד דיבור דמי ע"ש ואין דבריו מוכרחין כלל דעסם סג"א לאו משום דדיבור דמי אלא דהראב"ד גופיה הוא מנהג ואינו ענין להפסק ויותר מזה משמע דגם בשעת קריאה גופיה מותר להרבה בד"ס ביומא (דף י"ט) דמתני רב אמתייהו דבן קבטל ופריך ולימרי מימר ומשני דהוי קרי ק"ש כרי דהרבה בשעת ק"ש אמתייהו ויותר יתכן להפסיק מקריאתו בעת שרמז והרבה במתייתין ובפרט אם יושב בטל ומתהרר בדברים בטלים ודאי עדיף נכרה בתורה דממ"פ אי דיבור דמי אם כן הראב"ד דמילי דעלמא גם כן כד"ד וכו' הפסק :

סימן כט סעיף א וגבורות וקדושה • עיון מ"א בשם הרדב"ז וד"מ כתב דחולק על פסק המחבר ובתשו' חסם סופר (סי' י' דין עמא דבר בהרדב"ז ע"ש מלחא בטעמא : בהנה יוכל לעמוד וכו' : עיון בזה"ט בשם משפטי שמואל ובתשו' טוע ביהודה מה"ס (סי' ט"ו) דגם המ"ש לא דיבר אלא במקרה שאירע שלא התפללו עם הליבור וזה שייך פגמו של ראשון אבל בדבר שהוא מנהג קבוע תמיד להתפלל כה אחת ואח"כ כה שניה לא שייך פגם ואף דינו של המ"ש הוא במקום שנהגו שלא לקרות אבל במקום שאין מנהג לחדש ד"ז אינו נכון ע"ש :

סימן ע סעיף ה להרמב"ם גומר וכו' : עיון בזה"ט ועיון בתשו' שאילת שמואל (סי') בהתחיל בהיתר ויודע שימשיך עד אחר זמן איסור דינו בהתחיל באיסור ומפסיק לכיון דע"כ לריך להיות דעתו להפסיק כשיגיע הזמן איסור וא"כ אם אינו מפסיק ה"ל כהתחיל חדשה בזמן איסור ובתחיל באיסור הא מפסיק ע"ש :

סימן עא סעיף א פטור מק"ש • ובאשל אברהם הביא מחלוקת בכשהגיע כבר זמן הפלת המנחה קודם שמת לו מת ונתעסק בקבורה עד אחר ערבית אי חייב להתפלל ערבית שהים ובתשו' שאילת שמואל (סי' י') העלה דאין באמלע החיוב מחויב להשלים וכן פסק בסידור דרך ההיים ועיון מ"ש בחיבורי שם ישראל על משניות (ברכות פ"ג) בע"ז עוד כתב שם בש"ס בהגיע זמן חיוב וכו' קרוב למות אסור

אסור לאחר ומחוייב לעשות מלדקי להחפלה מקודם ע"ש ועיין בהשו' חתם סופר (סי' י"ז) ד"ה ואמנם בענין און: שם ומחפלה עיין בהש"ע נענוך ברכת השחר ובמור וקליעה כהב דמשיך הנחמם כל היום שפיר מלי לבחרי חוץ מזכרת הנותן לשכוי בינה-והמעביר שינה דהוא רק בזמנה: סעיף ב לעת ערב עיין בהש"ע בשם השבט יעקב והיינו בעתשה און באמצע החפלה וכן פסק באגורה בהש"ע (דף כ"ז) דאפילו לא התחיל לבדך כיון שקדמם החיוב לאריות מחוייב לבדך כה"ל אבל בהים מחפלה או מזכר ברכת המזון ושמע שמע לו מת שכוף און עליו כיון שחל עליו אריות מקודם נמלא מהתחיל בעשות ודמי למי ששכח שבידך והתחיל לבדך ומזכר שאפילו באמצע הברכה חייב להפסיק ע"ש ולי ל"ע בזה דהא פטור רק משום כבודו של מת ודמי להתחיל של חול בשבת לקמן (סי' רס"ח) דגומר להס"פ אורח ברכה:

סימן עה סעיף ב שער של אשה וכו' וכחב הגשמת אדם (כלל ד) דשער וקול הוא מדרבנן וה"ה פחות מטפח להרמי"א דמי"ש מבטלה אלא ע"כ דהוא מדרבנן משום הרפור ולפי' נראה דמכני עלימת עינים אבל בטפח מגולה וכן שוק ל"ע אי מכני עלימת עינים ועוד נפ"מ לענין אי לריך לחזור ולהחפלה כמי"ש לקמן (סי' ע"ו) בדברבנן א"ל לחזור ע"ש: בהנה חוץ לזמנן ע"י בהשו' חתם סופר (סי' ל"ו):

סימן עו סעיף א אורח וכו' ב"י טוב עין (סי' ה') כהב דנסתפק גדול אחד בבית הסוחר אם יכול לקיים המלוה במקום מעוקף במעשה לבד כגון ליטול לולב ולהרוג בלא ברכה או דלמא גם מעשה המלוה אסור ובהד"ע הביא ראיה דשרי ע"ש: סעיף ח בפי הטבעת וכו' ע"י בגשמת אדם (אות ו) שנסתפק אם הוא דאורייתא או דרבנן ומסיק דבקי"ש לריך לחזור ולקרוא ובתפלה ל"ע אם לריך לחזור ע"ש: סעיף ח ומלא אחר כך וכו' ע"י בחיבורי קיטור הוראת איסור הגדפס בחבורי תוספת ירושלים ב"ד (סי' י"ט) שהוכחתי במלא אח"כ בבית אשר דיו בספיקו דמוחר כמי"ש (סעי' ז') א"ל לחזור ולקרוא דהוי כאגוס אבל בקרא באשפה דספיקו אסור ואחר כך נמלא לריך לחזור ולקרוא דהוי כפשיעה שלא בדק ע"ש:

סימן עז סעיף א ד' אמוס ממקום שכלה הריח ע"י בגשמת אדם (אות ו) דה"ל ממקום הריח הוא דרבנן ואינו לריך לחזור ולהחפלה כמו במי רגלים לעיל (סי' ע"ו) ומי"מ בקי"ש ראוי להחמיר לחזור ולקרוא ע"ש: סעיף ב גבוה עשרה טפחים ע"י ע"י ובגשמת אדם (אות ג) דאף להב"י דוקא שהאזה מונח על אותו מקום גבוה אבל לענין הפסק בעיקר רחב ד' במשך ובהריץ בעיקר ג"כ שיהא משפתו אל שפתו רחב ד' ע"ש: שם שהיא ברשות אחרת וכו' בהשו' בנין עולם (סי' י"ג) האריך בענין מחילה של בני אדם אי מועלת להפסיק וכחב שם דאין להחמיר אלא בשעת הדחק בדליכא דרך אחר (בקידוש הלבנה ובחופה שטובין בחוץ) אבל אם איכא דרך אחר אין להחמיר כלל דוקא כשהם עומדים אבל כשהם מהלכים הוא ספיקא דדינא עוד האריך שם דאפילו בחול לריכין אלא ידעו שהועמדו לשם מחילה ע"ש באריות ואין דבריו מוכרחין ושהיי אדם ה' שבת (כלל מ"ה) כחב דמחילות בני אדם מהני להפסיק ובשבת אסור לעשות אם יודעים ששומדיה שם לשם מחילה משום זילותא דשבת ובחול מותר אע"פ שידעו שהועמדו לשם מחילה: סעיף ח אשפה שריחה רע כחב החיי אדם (כלל ג) דדבר שפגעו ריח רע מותר ולא נקרא אורח אלא מה שפסידה מחמת עיפות ע"ש ובחשו' כהונת יוסף (סי' ג') הוה לקרוא נגד גיניות סרחים שזובעים בהם אמר לבגדי מלכות שריקו נדף למרחוק ע"י הרחקה קלת אע"פ שהריח בא לחוטמו:

סימן

סימן פב סעיף א יבשה וכו' ע"י מ"א דבזמן הקור וכו' ובחשו חסם סופר (ס"י פ"ט) דהם לר"ח המ"א מההיא דטעירות בשתי ידים דל"ן דמיונו יפה דבמומאס כיון שנקרש שעה א' פרחם ל"ה טומאה ואפילו חור ונימוח נשאר בטעירתו משא"כ לואה דלחמך שתמם וי"ה נימוח חור לקדמותו ע"ש ולע"ד לדינא ר"ח המ"א נכונה דזה ודאי ל"ן כבדא לקרוא לה עכשיו שם איסור על שם העתיד שסופו להיות איסור וספק הוא רק על שם לואה אי מקרי גם עכשיו שם לואה הא"ל שסופו להמם וע"ז מביא שפיר רח"ו דאי הו" קריק ל"ה שם העלם על שם סופו א"כ לא הו" פרחם מהם בטומאה כלל :

סימן פג סעיף א יש לו מהיות וכו' ע"י ב"ה"ט ובש"ט יעקב (ס"י י"ג) צבתי כהלות המוכות לבית הכנסת :

סימן פד מרחץ חדש וכו' בהשו" ח"ס (ס"י י"ח) נשאל ב"י שיש לו בחוץ חדרו חפירה מקום מים חמין לטערת נשים שצביתו ומתחממת לעת האורק פעם או פעמים בחודש ומכסה בביסוי נכרים אי מותר ללמוד בלואו חדר שח"ן שם שום אמצעי וסוף דבר לאורק הטבילה כ"א החפירה והעלה בחדר שהחפירה נכונה ששם מהקבלין כמה בני אדם ורחל"ן בחמין חששים ברגלים ונשים בזמן חופפות שם זו יוללות וזו נכנסת לה פקפק אדם משולס דודאי ל"ן לברך שם והיינו כמו מרחץ אבל צ"ד שהחדר הוא נקי וטוב ורק לפעמים פעם או פעמים בחודש חופפת אשה בחובס וגבי שהחפירה נפישת וזמנא מ"מ החדר שהוא נקי רשות לעלמו ובשעה שח"ן שם נשים והחפירה מתכסה בנכרים ל"ן כבדא לאכור שם ללמוד ומכיות פוז יעמיד מחילה המעלעלת לחוץ ב"ן הלומד וב"ן המקור ע"ש וכן כתב בהשו" ב"ן ל"ן (ס"י) בחדר שדר בו יש אמצעי שלפעמים רוחל"ן בו מותר ללמוד וטוב לכבות האמצעי בשעה שלומד ע"ש וע"י לשון הגמרא יומא (דף י"א) גבי מזוזה אם הגשים רוחלות מהו דתימא מרחץ דרבים נפיש וזהמיה דיחיד לא נפיש וזהמיה קמ"ל ע"ש כלומר דיחיד ג"כ אכור :

סימן פה סעיף א לא ילך אדם במבואות המטונפות וכו' כהפ"ר קובץ על הרמב"ם הל' ק"ש (פ"ג) נסתפק ב"אם לא יקרא יעבור חמץ ק"ש אם מותר לסמוך על מ"ד בגמרא דיניח ידו על פיו ויקרא ע"ש : סעיף ב אפילו להרבה בד"ת אכור ע"י בנשמת אדם (אות ב') שנסתפק אי הרהור אכור מדאורייתא או מדרבנן וכנהב שהוא מחלוקת ר"י ורש"י ע"ש : שם להפריש מדבר האכור כו' ע"י בנשמת אדם (אות ח') שלא יאמר בלשון אכור ומותר שהוא דברי תורה אלא בלשון שלילה ל"ן עושין זה דהדבור גופיה אינו דברי תורה ע"ש :

סימן פז סעיף ב שכתאו על פיו וכו' ע"י מ"א גבי מטה דבטיק חוללת מכותל לכותל וע"י בנשמת אדם (אות ד) שתמם על המ"א ומכיק ב"י רגלים דאינו אלא מדרבנן מותר נגד המחילה אפילו אינה חוללת אבל לא כנגד האויר ודוקא ברחצת ד' ולענין לואה בשעת הדחק יש להקל ואם המחילה הוא יותר מן הפרוץ מותר לכ"ט ע"ש :

סימן פח פשטי המנהג ע"י ב"ה"ט ומ"ש זקני הגליון ר' חיים ברודא בספרו תורה חור ודרך חיים בלקוטיו בסופו שהמליץ הקדס לעשותה צביתו דמסיק דצ"ק האריך מ' סאה לפי הדק מחקרת עזרא בני מ"ס אש"ג דכ"י בשלובין מ"מ מ"ל דנקרקע דוקא ולא בכלי אבל לה"י צ"ק דכ"י להו ב"י קבין מ"ל דכ"י עדיף מ"ס שאלובין אפילו בכלי דאף דק"ל דכ"י אינו עולה למ"ס מ"מ במקום ע"י קבין עולה וכו' קבין דוקא בנחמה ולא בטבילה אבל מ"ס בכלי ש"ד בטבילה ובכרית המרגיל דבטיק דוקא

דוקא מ"ם בקרקע ולא בכלי מ"ם נקל לתקנו ולבטלו מחסרת כלי שיקח כלי גדול כגון חבית אחת על אחת בדום ג"ח ויעשה נקב בשוליו כשפופרת הסוד לבטלו מחסרת כלי ואח"כ יכול לפקוק הנקב ויואל בכ"ע ע"ש :

הלכות תפלה

סימן פט סעיף א עד חלות וכו' . וכתב בחשו' מהר"ם מרומנבארג אחרונים (סי' ה') דבספק חלות מחפלי כמו בספק החפלי והזכרתו לקמן סי' רל"ג :

בהגה אחר חלות חסור להחפלי . ע"י בזה"ע וכן פסק בחיי אדם (כלל כ"ז) דבמקד דוקא עד חלות וע"ש ברי"א : סעיף ג אבל מים מותר וכו' . ע"י בזה"ע וז"ל דמ"ם לא יתחבב באסיפת חברים ודלא כמו שיש שמבשלים סאמנעווא"ר ושוחין באסיפת כמ"ם לקמן ה"ל מגילה (סי' תרל"ה) הבזה"ע בשם סד"ה"י והמ"א לקמן ה"ל ט"ז (סי' תקכ"ב) שהוא דרך שמחה . ועוד גורס זה שמשכימים לפתחו ואומרים לו לפתח דמרי טב כלטיל (סעי' ב') :

סימן צ סעיף א כוונתו להשמיט לציבור . בזה"ע כתב סופר (סי' י"ט) דהיינו כשאי אפשר לשמוע כלל רק כשעומד במקום גבוה אבל כשאפשר לשמוע רק שבמקום גבוה ישמע קולו ביותר משום הכי לא שרי ליה עיין שם :

סעיף ט עס הציבור . ע"י בזה"ע בשם הרדב"ז ובזה"ע בנין עולם (סי' א') כתב להטעם דשם ימות דהיינו שה"ז זמן רב ליום הכפורים אבל בזמן מועד לא חיישינן למיתה ע"ש :

סעיף י להקדים תפלתו להפלת צבור . ע"י בזה"ע סי' ק"ב בשם יד אליהו דאם לריך לו להקדים לד"מ ובע"ד דיותר טוב להחפלי בביתו מליך לכה"כ חל"כ מודע לציבור למה מקדים תפלתו מתפלחם . ועוד איחא שם דאין להחפלי ביחיד משום סעודה מלוה ק' הביא סעי' בשמו וע"י עוד בבזה"ע לענין להלך בספינה ובזה"ש שולח שמואל (סי' י"ג) מסיק דמלוה דרבך דחה בשביל לילך להחפלי בעשרה אבל מלוה דאורייתא אינו דוחה אף להשלים למנין עשרה ע"ש והבאחי לקמן (סי' תצ"ו) :

סעיף טז לחזור עד מיל וכו' . כתב בזה"ש בנין עולם (סי' ג') דלאו דוקא דרך וכן אם דר בכפר ויש מנין לפניו בדרך פחות ממיל לריך לילך . עוד כתב שם דהשיעור מיל אין חושבין מביתו דח"כ עיר גדולה כאנטוכיא והבבב"י יב"ה בעיר רחוק מביתו מיל לא יבא לריך לילך אלא העיקר לחשוב שיעור מיל כמו בשבת חיץ לעיר דשיעור מיל סמוך לעיר בחר עיר גריר ע"ש :

סעיף כג סעיף כג סתם מלייר . ע"י בזה"ע בשם המ"א ולקמן (סי' קכ"א) הבאחי בשם המ"א דמלוה ללייר בבב"י : סעיף כז והשחין חטוק וכו' . במח' וקציעה דאם השחין בעוד שהש"ץ מחפלי בקול רם ואין החזן יודע אין להשחיקו כיון דלא חסרה חורב אלא כנגד העמוד גם כיון שאין הש"ץ יודע מה דומה קולת כמכוסה אלו . ומפני כבוד הציבור ראוי להעמיד על דין תורה :

סימן צב סעיף א היה לריך לנקבו וכו' . וז"ל דאפילו אם אין לריך עכשיו רק שירא אשר באמלע התפלה יאמר רק שיבא אז יכול לעמוד עלמו עד פרסה אשר דיעבד יאל ואז יב"י דיעבד כיון שהתחיל ולא יבא לריך להפסיק מ"מ חסור לכתחלה להתחיל כל שידע שחזר יבא לדיעבד וקולת זכר לדבר מפירש"ב"ס פסחים (דף ק"ז) כל היכא דמשיך עד זמן איסורא מתחיל באיסור קרי ליה מיהו ל"ל דאם יעבור זמן תפלה בזה ודאי יש לבטל על המ"א דמחיר לכתחלה ביכול לעמוד עד פרסה : שם לחזור ולהחפלי . ע"י מ"א דלקפנים ח"ל לחזור ובא"ר משיג עליו דמגמרא אין ראיא ובנשמת אדם (אות ח') דמהר"א"ש משמע כהמ"א ע"ש :

סימן צד סעיף ב' בהגם שמחזירין פנינו למזרח וכו' . עיין מ"א בשם הלבוש וכתשו' ההם סופר (סו' י"ט) נשאל בעיר שבים בהסב"ל ארוך וקצר מאוד וגדחק ג"כ מאוד ע"י עזרת נשים אשר נכנסו במעריב ופניו למזרח ואין שום מקום ואופן להרחיב הגבול שם ורחוץ לבנות העזרת נשים בלפון ופניהם לדרום ורחוץ לעשות נחת רוח לנשים ולבנות הארון הקודש לדרום ויתפללו נגדו כדי שתהא עזרת נשים בלד המתנגדת למקום חר"ק והתפלה ואם לא יעשה נחת רוח לנשים בזה ח"א בשום אופן להרחיב מקום בהסב"ל כי הדוחק רב נבני הקהילה והשיב בודאי לסתור כותל בהסב"ל העומדת כדענו נגד המזרח ולהחזירו לדרום לעשות ל"ר לנשים חלילה וחלילה אך יען שהמזמחה מדד קדושות ע"י קומפאס ואמר כי קרן בהסב"ל שלם הוא המזרח האמיתי באופן שמקום הפלה של עכשיו הוא מזרחית לפניהם שלא כדין ואמנם בקרן דרומית מזרחית של עכשיו הוא המזרח האמיתי וממילא שלבין לכותל דרומי של עכשיו שם יהיה מזרחית דרומית כחפץ בעל הלבוש ואז הפילו יחי' ע"י זה פונה קצת לדרום יותר מלמזרח שעה הדחק שאני ובלבד שצ"פ יהיה במזרח ג"כ ולא לדרום מתם מבלי נתי' למזרח כלל : שם מקום הארון וכו' . עי' מ"א (ס"ק ג') ובפמ"ג דאם ח"א לקבוע הסיכל במזרח יקבעו בדרום חבל לא במערב שלא יהי אחורי העם להסיכל :

סימן צמ סעיף א' יכול לדבר לפני וכו' . ולענין לירוק לעשרה כתבתי לעיל (סו' נ"ה) ע"ש :

סימן קא סעיף ב' גוף ישימי קולו וכו' . עיין ביד אפרים מ"ס בשם בהסב"ש מאורים ותומים וכתשו' עזרת יהודה (סו' ב') השיג עליו דאין ראהו מאו"ת שהכסין היה מכיון ברוח הקודש אף שלא שמע ועוד ילא לחלק בין מדבר סתם לבין משוין ומיוחד כדיבור להבירו שהוא קל לשמוע ע"ש :

סימן קב סעיף א' אסור לישב בחוץ ד"א וכו' . וכתב בכתשו' נאות דשא (סו' ל"ח) אם בחמאנע תפלתו שותק ושוהם לחזקת אונס או רלון וע"כ אינו מתפלל מסתבירא אם שהם באופן שהדין שלריך לחזור לראש ממילא מיד כשתק ואינו מתפלל כלל ומותר לישב בחוץ הד"א משא"כ כל שעדיין אינו לריך לחזור הפילו שעה ששותק מתפלל דמי ואסור לישב . עוד שם הפילו בחזקתו מקום לואה ומחמת זה הוא שוהם או מתפלל ותפלתו חוצצת וליך לחזור ולהתפלל מסיק ג"כ שאסור לישב ע"ש : שם בחוץ ד"א וכו' : כתב החיי אדם (כלל כ"ו) אם המתפלל עומד בלד ח' מדבר שהוא קבוע גבוה י' ורחב ד' מותר לישב בלד השני דהא מפסיק רשות חבל לעבור מולד השני אפשר אם אינו גבוה כ"כ שלא יוכל להסתכל בלד השני אסור ויותר ר"ל דגם זה מותר שהרי חוץ לד' אמות מותר אע"פ שמתכחל וכן כתב הפמ"ג דבמקום גבוה ורשות כפ"ע ליכא האי איסורא וכתשו' נאות דשא שם (סו' ל"ח) כתב עליו דאישתמיעתיה דברי הרב בעל הלכות קטנות בחלק א' שכתב להיפוך : ועיין במשנה דנגעים (פי"ג) גבי מאורע נכנס לבית הכנסת עושים לו מחילה גבוה עשרה טפחים על רוחב ארבע אמות ופירשו הר"ם והרע"ב דהוא כנגד ד"א של תפלה ע"ש בתי"ע דמשמע קצת דאף בהפסק מחילה עשרה לריך הדחק ד"א ויב לדחוק : סעיף ג' זה בא בגבולו . עי' ש"ת בשם המ"ר וכתשו' דברי דוד (סו' מ"א) היזק דבריו דבבית המדרש המיוחד לחזרה או בבית הכנסת במקום המיוחד לו שמוסגר לו נהן לו אף לכתחילה מותר לישב לעסוק בתורה ואפילו ביושב בלל ח"ל לקום אם יושב במקומו המיוחד לו ובסד"ט בשם חשו' יד אליהו (סו' ד') כ' ולא עוד ביושב ועוסק בתורה או תפלה ובקומו לעמוד

לעמוד יחלבלב איסורא נמי איכא לעמוד ושקן כהנא בלקט הקמח (דף י"ג) ואפילו
בניהכ"נ: סעיף ד' אסור לעבור כנגד המחפלים וכו'. וכחז החיי אדם (כלל כ"ו)
דהבא לא מהי עוסק בחורה ובחפלה וע"ש ב"א :

סימן קד בעיף א לא יפסיק בחפלה וכו'. כחז החיי אדם (כלל כ"ה סעי' ט)
העומד בחפלה ובחפץ בחיה דין איך יהפיל כגון ששכח אחיזה דבר
בחפלה מותר לילך ממקומו למקום מיוחד ולעיין שם בספר ואם מותר לשאול הדין
א"ע וג"ל דמותר. עוד כתב שם (סעיף ו') אם חיווק טיקף בבית הכנסת אם יש
לו בגד לכסותו אסור להפסיק ואפילו לזוז ממקומו אסור ואם אין לו או שעד"פ
יהיה ריח רע ירחיק ד' אמות ממקום שכלה הריח או ילא לבית אחר ואם גם
אחרים עומדים שם ומתפללים ואינם יודעים מזה אם אי אפשר בענין אחר להודיע
להם אלא בדיבור מותר להפסיק להגילם מאיסור דאורייתא ועיין שם ב"א :
סעיף ו' אם סח בחפלה וכו'. עיין בט"ז דאם לא חזר וגמר החפלה ועקר רגליו
חזר לראש ועיין בהיי אדם (כלל כ"ה) דאם כח בשוגג שנכשל בלשון או שסבר שמותר
להפסיק וכן במקום שמותר להפסיק כגון משום הכנה אף שלכחילה חוזר לתחלת
הברכה מ"מ בדיעבד אם לא חזר לתחלת הברכה כיון שסיים הברכה אינו רשאי
לחזור וכל שקן אם כבר השלים חפלתו וע"ש ב"א. עוד שם הא דבג' ראשונות חזר
לראש היינו דווקא כשהייס כבר הברכה אבל אם הפסיק באמצע ברכה אינו חוזר
אלא לתחלת אותה ברכה דכל באמצע לא נקרא חזרה אלא תיקון הלשון ע"ש ב"א :

סימן קז סעיף א מסופק אם החפלה חוזר וכו'. כתב הפמ"ג מחלוקת
בזה אי חוב או רשות וירש"ס דבערביה כה"ג בספק ודאי י"ל דאין חוב
לחזור ולהתפלל דקבעו חובה בודאי ולא בספק: שם ומכר שכבר החפלה פוסק וכו'.
וכתב הפמ"ג אבל בספק החפלה והתחיל בתנאי ומכר באמצע שהחפלה י"ל דא"ל חידוש
וגומר קך ובלבד משמע שגומרה ע"י חידוש אפשר דהוא על ד' היו"ט ועיין מ"ש
עוד בשמו לקמן (סי' ק"ח) :

סימן קח סעיף א מתפלל מנחה שחיס. כתב הפמ"ג נסחפתי ספק החפלה שחריס
או לא ועבר זמן שחריס אם משלימה במנחה או לא דשמא לא היקנו
דמשלימה בעבר זמנה אלא בודאי לא החפלה אבל לא בספק: שם הראשונה מנחה
והשניה לחשלוטין עיין באה"ט (אורח ד) ואנכי נסחפתי בדין הספורת ומרחץ דקיי"ל
לעיל (סי' פ"ט) דלא גזרו בשחריס התחיל דאינו מליז א"כ י"ל דהכא בזמן מנחה גזרו
או ד"ל דלא החמירו בהשלמתה מה דלא גזרו עליה בזמנה ועיין באה"ט (ס"ק י"ב וס"ק
י"ז) ובכת"י האר"כ: סעיף ב' מתפלל ערבית שחיס. כתב הפמ"ג דעשרה שלא החפלו
אין הש"ך יורד לפני התיבה בקול רם בערבית דלא תיקנו בהשלמה. ואל"ע למה נקיע
ערבית הא לפי הטעם דלא תיקנו בהשלמה א"כ אף לא החפלו שחריס לא ירד לפני
התיבה במנחה. ולדעתי נכון שיאמר הש"ך בקול רם ג' ראשונות עד אחר קדושה ולא
יחפלו שני פעמים שמ"ע משום השם ברכה לבטלה: סעיף ד' הסמוכה בלבד וכו'.
עיין ש"ס בשם מהרי"ז בלא החפלה שחריס ומוסף. ובסחפתי בשכח והחפלה שחריס
בלא יעלה ויבוא וגם לא החפלה מוסף. וגר"ח דלשיטת מ"ע והכנה"ג לקמן בבא"ט (סי'
קכ"ו) דאם לא חזר שלא הזכיר בשחריס עד אחר מוסף דא"ל להחפלה שחריס הכא
ודאי פטור ולשיטת הרשב"א שהביא בש"ס שצריך להחפלה אף אחר מוסף לריך הכא
ג"כ להחפלה מנחה ואח"כ מוסף ואח"כ החשלוטין לשחריס: סעיף יא בנדר מדבס
ובשלמי

ובשלמי ליבור בשם מאמר מרדכי להפילו במוצאי שבת ר"ח שמדריה יעלה ויבוא מ"מ מחפלה רק בחורח נדבה אבל בחל י"ט במוצאי שבת חוזר ומחפלה לכו"ט (ט"ד סי' י"ג) ובהד"ט בשם חשו' עמק בנימין (סי' כ') פסק ג"כ כיון דאין מדריה כלום בחורח לא יחזור ויחפלה : שם במנחה של ר"ח עיין באה"ט בשם המ"א חס' בלילה ג"כ ר"ח ונראה לנשיטת המ"ט שהבאתי לעיל דכלא מזכר על של שחרית עד לאחר מוסף ח"ל לחזור ח"כ י"ל דה"ס הכא כיון דהזכיר יעו"י בערבית עולה גם על של מנחה :

סימן קיג סעיף ט שאין לשנות ממעטע וכו' עיין מ"א לעיל (סי' ס"ח) ולקמן (סי' קי"ד) דכל אחד לא ישנה מנהג מקומו ובחשו' החס' סופר (סי' ט"ו) כתב לו אחד שנוסחת ספרד הוא לעילא מכל ברכתא וס' וצ"ב בגדי למר חינו דלאי הוא לה כי אינה סובלת זה והשיב דהכל יפלה פיהו והם מלחזקיר וכל הנוסחאות שוות זו כזו וכל שיש כזו יש כזו הלא בהלכות משהנהגה וע"ש עוד (סי' ט"ז) מזה ועיין מ"ש לעיל (סי' ס"ח) :

סימן קיד סעיף ב בהנהגה שקודם שמהחילין מוסף מכריז וכו' כתב בחשו' שאלת שמואל (סי' י"ג) הוכח מנהג ספי"דים שאינם מזכירין בשם בחפלה מוסף שמי"ט עד מנחה ומחפלה בבב"ב של אשכנזים מ"מ כיון ששומע הכרזה והלבוש מזכירין מדינא נגדר להחריקו ולרדף להזכיר ע"ש : סעיף ד חוזר לראש הברכה ע"י בנשמת אדם (כלל כ"ד) להפילו לא חזר רק לרצ להושיע מכלכל חיים וכו' וסיים הברכה ולא ע"ש : סעיף ו בהנהגה חוזר לראש ע"י באה"ט ובחשו' שואל ומשיב ח"ג (סי' קי"ט) בעת ריבוי גשמים ואמר הש"ך יח"ר על הגשמים ואחר היסוד ביום הברכה ולא אמר כי אהה שומע חפלה וכו' דלא לחזור דלא מהחברא דמשום משין התימה סמוך להתימה שילטריך לחזור לראש ודינו כאמלע הברכה שא"ל לחזור ע"ש ועיין לקמן (סי' קי"ט) ומש"ש : סעיף ח עד לי יום וכו' ע"י באה"ט בשם הט"ז ובני"ד בשם חשו' בית דוד (סי' מ"ז) שנסתפק במי שטעה ביום לי והזכיר בשם וסוד והחפלה בלא הזכרה קדין וביום ליא נסתפק אם הזכיר בשם אי אמרינן דכיון דהחפלה כבר לי יום בלא הזכרה הוחזק בהכי אינן לי ראובים בעינן ולרדף לי מיום הטעות : עוד נסתפק במי שהבין בעלמו שהוחזק חוץ לי עגון שאמר הברכה שלא במהסין בלא הזכרה אם יש לדיונו כמוחזק אם יסתפק אחריו וכן להיפוך המכיר עלמו שלא הוחזק בלי ובא לכלל ספק אחר לי אם יש לדיונו כחוד לי והע"ד מכריע בספק הראובן דהיום שטעה לא יעלה בידו וישלים הימים שטעה בהם ואינו כוחר הקודמים ובספק השני מכריע דלא אולין בחר חזקה אלא בכהם אבל במי שאמיד בדעתו הסברה נותנת דבשלו מודדין והכל לפי מה שהוא אדם : סעיף ט ואמר ברכת אהה גבור וכו' ובחשו' שאלת יעב"ץ (סי' פ"א) שהניח בל"ע להחיר לו שלא ישנה ג"כ האזהרות שנוסח הברכה שאם ישנה יחוש שיבא לשנות גם בחפלה ע"ש ועיין בש"ת לקמן סי' רע"ז ובמ"א לקמן סי' תקפ"ב ומש"ש בשם מהר"ם מרומבארג : שם לי פעמים כנגד לי יום וכו' ע"י באה"ט בשם המ"א שהקשה הא עכ' שבהות וי"ט איכא יותר מ"א וכבר אמרתי בזה ע"פ מ"ש בחגיגה (דף כ"י) אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה מאה פעמים ואחד וידוע שהאריכו המקובלים סגולה לשכחה לחזור פרקו מאה פעמים ואחד : וכנה הירושלמי שממנו מקור הדין ע"כ מיידי ביום אי של פסח לענין ימות החמה בספק אם הזכיר בשם דאילו ביום שמיני של סוכה לענין ימות הגשמים הא לא משכחה לה דהא להירושלמי מזכיר על גם בימות החמה ובהם גם בימות הגשמים ואלא בטל : ומיום אי של פסח איכא ק"א פעמים ח' מוספי פסח וגי' מוספי שבת ובי' ימים ר"ח : וכעת מלאהי שכוונתי למ"ש החס' סופר (סי' כ') שמורה ובא

זבא לכתחלה לאומרו מאה פעמים ואחד אמנם בדיעבד מי שאמר רק תשעים פעמים אין בידו לפסוק שיחזור ויתפלל נגד משמעות השו"ע. ובע"ד בשם שו"ת פרח שושן שחזק בסברת מן ומור"ם דבאמר א' פעמים אחת גבור אל' לחזור בין לבני ספרד בין לבני אשכנז: **סימן קיז** סעיף ב' ואפי' עיר גדולה וכו'. עיי' בתורת חיים ח"ג (סי' ג'): סעיף ג' ממר בימות החמה וכו'. עיי' בחיי אדם (כלל כ"ד) דיתחיל מתחלה ברכת השנים ובדיעבד אפילו לא חזר לתהלת הברכה רק שחזר ואמר וכן ברכה וכו' לא מצטי' אם חזר בתוך כדי דיבור ודאי יאל' אלא אפילו לאחר כ"ד התחיל וכן ברכה וברך שנתינו וכו' וסיים הברכה יאל' ואם כבר סיים הברכה ואפילו גמר כל הי"ח רק שחזר קודם שיקר רגליו חוזר לברכת השנים ואם עקר רגליו חוזר לראש התפלה ע"ש ברי"א:

סימן קיח בהנה אל' לחזור: עיי' באה"ט ובתשו' כתובות יוסף (סי' ו' ו"א) בשבחי' והתפלל בשאר ימות השנה זכרנו וכו' לא היו הפסקה דלרכי רבי' הם ואפילו לכתחלה מותר (ע"ד) ומעשה בלחוד שסיים בשאר ימות השנה האל המשפט ואמרו דאל' לחזור דהאי זכירה מן הכא לאו לשיטתא כמי' הרמ"א דים מקומות שאומר האל אוהב לדקדק ומשפט ואינו אלא שימי לשון דאל' לחזור:

סימן קיט סעיף א' ולהר"ר יונה וכו' ובברכה שומע תפלה וכו'. עיי' באה"ט אי יוכל לומר באמצע ולע"ד נראה להיפך דבשומע תפלה דוקא באמצע כדמשמע לשון הגמרא שואל אדם לרכי' בש"ת ואם בל' לומר בכוף כל ברכה מעין כל ברכה ואמר אבל בשו"ת לא הזכיר בכוף וטעמא דהא' לריך לומר סמוך לחתימה מעין חתימה ולהכי בשאר כל ברכות פרטיות אם מזכיר בכוף הוי מעין חתימה כגון שאמר לרפאות איזה חולי ומסיים רופא חולי וכו' וכן שאר' אבל בשו"ת אם מבקש אחס פרט בחולי וכו"ב ומסיים בשומע תפלה לא הוי מעין חתימה ואם מזכיר אחד הפרט לשומע התפלה באמת ש"ד מי' הפרט נקרא באמצע: סעיף ג' אם דילג או טעה וכו'. כתב בחיי אדם (כלל כ"ד) באינו יודע ביחוד ברכה עומד אם בגי' ראשונות חוזר לראש התפלה ואם בגי' אחרונות חוזר לראש ובשאלותיו מתחיל בברכה שיועד בדאי' שלא אמרם אבל מה שמסתפק אל' לחזור וע"ש ברי"א וכו' דלא שייך לפלוגי בין ראשונות לאמצעיות רק בסידור אבל לא בדילוג לגמרי ועיי' בחיבורי תוספות ירושלים מ"ש בזה מהירושלמי:

סימן קכב סעיף א' בין י"ח ליהי רצון וכו'. כתב בתשו' שואל ומשיב ח"ג (סי' קס"ט) בשבח יעלה ויבא וזכר אחר שיש שלום קודם יהיו לרצון אשר מנהגו לומר קודם אלהי נאור ואמר יעלה ויבא ובתוך כך הגיע הש"ץ לקדושה יוחד טוב שלא יאמר יהיו לרצון ויכוון וישמע מהש"ץ הקדושה שאם יאמר קודם הילר"ל היל' כהיסח הדעת מהתפלה ודינו באינו רגיל לומר תחנונים אחר התפלה וילטך לחזור לראש ולא מהני כאלהי נאור כיון דהוי ה"ס הדעת ע"ש:

סימן קכד סעיף ב' בהנה שעת הדחק וכו'. ובתשו' אורח אליהו ח"ב (סי' ג') דגם כשהשעה דחוקה אין לדחות התפלה שבתשאי ולפעור עלמס בתפלה בקול רם כג' ברכות הראשונות ושאר התפלה בלחש והחזיק עיי' בתשו' דברי דוד (סי' כ"ד) לנהוג ק' במנחה ומוסף ועיי' מ"א בשם הרדב"ז. ובדב"ז חלק ד' (סי' ה') שבמקומו בכל המלכות נהגו שלא להתפלל תפלה בלחש אלא כולם תפלה אחת הבור ושלום וכו' וכו' דהרמב"ם למד זאת עליה ע"ש: סעיף ד' ואם אין ט' מכוונים לברכותיו וכו'. ואל' דסייעו שאין מכוונים מתחלה התפלה אבל אם בהתחלה מכוונים אף שבאמצע אינם מכוונים לא גרע מילא מקלקל דמבואר לעיל (סי' כ"ה) דגומרין ולא הוי ברכה לבטלה ובזה דחה קל"ה מ"ש המ"א ע"ז לעיל (סי' כ"ה ס"ק ח') בשם מהר"ל ע"ש: סעיף ה' ברוך

הוא

הא

הוא וכו' בחשו' דברי דוד (סי' מ"ח) כ' כשמוסר בתורה אין להפסיק ממשנתו לענות ב"ה וכו' ואמן ושכן כתב בחשו' מים רבים (סי' ב') ולדעתו יש לסמוך ע"ז בנ"ה וכו' אבל באמן ל"ע מהיכן למד זה שהוא מדינה דגמרא אם לא מי שחורחו אומנתו כרשב"י וחבוריו דאינו מפסיק לחפלה או ח"ח דרבים דפעור מק"ם כמ"ס הרא"ש בברכות ועי' ב"י (סי' ע'): סעיף ח בהנה מיד כשכלה הברכה וכו'. עי' מ"א ובחשו' בית יעקב (סי' כ"ב) אם החזן מאריך בניגון יש ליזהר שלא לענות אמן עד שישלים כל בניגון ואם לאו הוא באמן חטופה דהארכה בניגון בסוף הוי הועלת הברכה עלמה ע"ס ובהד"ט שבחשו' דברי יוסף (סי' כ"ז) השיג עליו ע"ס:

סימן קבו סעיף ב ומתחיל מתחלת הברכה וכו'. בחשו' חסם סופר (סי' כ"ח) בש"ץ שנשחק בסליח' מוסף יח"כ והועמד אחר תחתיו והתחיל במקום שנשחק ולא מראש אהה בחרטו דכדין עשו כיון שעדיין לפני השני לומר בסוף סליחות מחל לעומתיו אין קפידא אם קי"ר באמנעית ע"ס ובע"ד בשם הבית יהודה ח"ב (סי' כ"ח) בש"ץ שנחטף באהה גבור והורו שיתחיל כב' ממקום שפסק הראשון ולא יחזור לראש שיפה הורו:

סימן קבו סעיף ב אין לזכור שוין אחריו אמן וכו'. עי' בחשו' יבין וכו' ח"א (סי' כ"ה) ד"ס ענין אמן ודעבד כמר עבד וכו':

הלכות נשיאות בפנים

סימן קבח סעיף א בפחות מ"י. עי' באה"ט ובחשו' בית יהודה במנהגי ארגיל בשם מורו דאין נש"כ אפי' בזמ"ד הקבועים שאין שם ס"ח אם לא שסמוכים לנש"כ ובהם חלון פתוח לנש"כ ובהד"ט מסיק ולענין הלכה הכל תלוי במנהג: ברגה ואין לזר לישא וכו'. בחשו' כתב סופר (סי' י"ד) בני שהוא ספק כהן ספק ישראל דאפשר לו לבדך על חנאי דאם ישראל הוא לא יבא לשם מזבח אולם לעומת זה אם ישראל הוא עובר בעשה דמאלו לישראל לשמוע ברכה כהנים פנים אל פנים ומסיק אם יש עוד שני כהנים בלעדו בנש"כ יא' מבהכ"ל עד אחר שיקראו כהנים ואז יכנס וישמע בנש"כ ואם ליכא בנש"כ רק כהן א' בלעדו יכול לעלות עמו וישמע הברכה מפי כהן שעמו ושא' כפיו על חנאי ע"ס: סעיף ח שוב לא יעלה. עי' באה"ט בעקר רגליו בביתו. וכן פסק בחשו' הרמ"א (סי' כ"ב) כהדב"ז דלא יעלה וע"ס עוד שמהרי"ז מחלק בין בא סתם לבין קראו לו לדוכן והוא במ"ס הכנה"ג דאדעתא דהכי עקר רגלו ועוד כמה חשבויות הסכימו להחיר ושבתיי הקנים נעשה מעשה פנמים רבות לעלות ושכן בעיד הרב בנימין מפ"ס שגם בא"ה מנהג. לעלות וחר הרמ"א וחיזק דבריו דבעיק דוקא שישמע רזה דומיא דכהן העוסק בעבודה ע"ס: סעיף י עומדים בדוכן. ובחשו' בית יהודה במנהגי ארגיל מבוטא דהוא לעיטובא דוקא בדוכן ולא ראיתי מדקדקין כשהכהנים מרובים ואין הדוכן מחזיק עומדים ע"ג קרקע וכו': סעיף יב מגביהים ידיהם וכו'. עי' ש"ח בשם הנ"ב ובחשו' כתב סופר (סי' י"ג) אם אפשר לו להגביהם בשעה מועתת יגביה בשעת אמירתו יברך ויניח בשעת הגיון בין חיבה לחיבה ויחזור ויגביה בשעת אמירת הכיבה ע"ס: סעיף ב. קיון שאין שם כהן אלא הוא וכו'. עי' מ"א ובשאלת יעב"ץ (סי' נ"ד) בש"ץ כהן שחי' שם עוד כהן וא"ל המנהיג לעלות ולמקן אחד שהי' שם א"ל שלא לעלות ושמע להכחש. וכתב שם דאפי' לא אמר לו לעלות דעמו שזריך לעלות במנהג שכתב המ"א והוכיח מהמנהג דכיון שקורא כהנים עובר בעשה אם אינו עולה

עולה וכ"ש כשהמנהיג ח"ל ליעול ידיו לא מהני מה שהכנס אחר שלא ליעול ועובר
 לכ"ע ע"ש: שם שיסיים המקרא שים שלום. עי' בנחשו' ח"ס (סי' כ"א) שהקשה לו
 חותנו הגאון רע"ק חגרי ז"ל שהיה לריך להתחיל בעבודה דג' ראשונות כחדא חשיבא
 ע"ש: סעיף כה הכנים והטף. עי' באה"ט ונחשו' יוסף אומץ (סי' ע') חס ים
 עובדי כוכבים בבה"כ בשעת ברכת הכנים לפי הדין יש לבדק (ע"ד): סעיף
 כח יכול לישא את כפיו פ"א. עי' במ"א לעיל (ס"ק ג') דיבדק ובלבד נסחפך בזה
 ונחשו' ח"ס (סי' כ"ב) הכריע חס אין שם כהנים ישא ידיו ויבדק כדי להוסיף
 הזכור ואם יש שם כהנים בלא הוא עדיף דלא ישא כפיו ולא יכנים עלמו
 בספק ברכה ע"ש ובנו בנחשו' כתב סופר (סי' י"ב) העלה דאין ברכה לבטלה
 דאף חס אינו מחויב לשאת כפיו מ"מ חס נושא מלה קעביד אלא שלא מלאו לבו
 לחזק על אציו ז"ל ונתן עלה שיבקש מחברו הכין שאלו להוסיף בברכה עיין שם:
 סעיף ל ואפילו סומא בשתי עיניו. ונחשו' משכמות יעקב (סי' פ"ה) כתב דבשתי
 עיניו לא ישא כפיו דנ"פ דוקא ביום ולא בלילה וב' עיניו אפילו ביום לילה הוא אלא
 כמ"ש בח"מ לענין דין ע"ש: סעיף לג לחלפין עיניו וכו'. עיין באה"ט חס כל בני
 עירו קורין כך מותר ומשמע מזה דנקרא לשון הקודש ממש ולא נקרא בשם הלשון
 מאשר הוא בתורה ח"פ שאינו לשון התורה ממש דהא ברכת הכנים הוא דוקא בלשון
 הקודש אף דלא דמי להפלה שכתב ג"כ המ"א לעיל (סי' כ"ג) דבהכל קורין כך מותר דהא
 הוא בכל לשון וכיון שהכל קורין כך נקרא אחרי לשון. וכן ז"ל בחליטה דהיא ג"כ בלה"ק
 ובחידושי לגמרא בחרתי זה: כע"ף לו שאם עשה תשובה וכו'. עיין באה"ט ונחשו'
 חמדת שלמה (סי' ה) חס ברוחו רמיה ואינו מקבל עליו מלכות שמים כראוי ודאי אין
 מקום להחיר רק חס יקבל עליו לפחות בפני עשרה ישראל תשובה שלמה ומסיים
 דאין להחמיר עליו יוהר מדאי שלא לעול דלה בפני בעלי תשובה ע"ש: סעיף לח רביעיית
 יין וכו'. עי' בנשמת אדם (כלל ל"ב) דהיינו אפילו יין למקדן ושם בהיי אדם בכהן שחלש
 לבו ואינו יכול לישא כפיו חס לא יעווס דבר מותר לקדש על רביעיית יין שיתן לחוס
 מים ע"ש: סעיף ס שכתב גרושה וכו'. בנחשו' בגין ליון (סי' ו') בכהן שיחד לו
 בביתו נכרית והיא יושבת עמו כאיש ואשחיו וכו' וליד ממנה בנים ומאלד להקל דדווקא בנשא
 גרשה בקדושין אבל לא בביתא בלא קדושין ע"ש שכתב בעלמא להלכה ולא למעשה:
 כע"ף בא עד שישוב. עי' בנחשו' כתב סופר (סי' ט"ז) ברופא שמבקר מחוס שים לו
 תועלת הרווחת ממון לא סגי קבלה לבד עד שידור ברבים כמו בנשים בעצירה והכל
 לפי ראות ע"ש: סעיף סג ימי חבילות ילא מבה"כ זכו'. עיין באה"ט בשם הפ"ח
 וכן ברדב"ז ח"א (סי' א') כ' אין אני רואה טעם שיבטל הכהן מלכת עשה בשום זמן
 אלא ח"כ ממו מוטל לפניו ע"ש. ובשרע למנהגנו שאין נ"כ אלא ב"ט דהוא זמן
 שמחה. ובחיי אדם (כלל ל"ב) דאם נודע באמצע נכ"פ שמת לו מם ח"ל להודיעו עד
 שיגמור אבל כשנודע שים שם מה לריך שינא אפילו באמצע ואם יש שם נוסם
 מותר ליכנס לנכ"פ:

סימן קלא סעיף ד בהגה ודוקא שהמילה וכו'. עיין באה"ט בשם הכנה"ג ונחשו'
 תורת חיים (סי' ד') בבה"כ שמחפיל שם (תמיד) אבי הבן ה"ה
 ממי חס אבי הבן אינו בעיר כיון שמחפלין בו קרוביו בנשימות קול אפילו אין
 מלין אותו בבה"כ אין נופלים ע"פ (ע"ד): שם ביום שנכנס לחופה. עיין ש"ס ונחשו'
 באר יתחק (סי' כ"ג) מסכים ג"כ להכנסת יחזקאל דאין מוין מעל"ע ואף שכבר נהגו
 בנפילת אפים כהמ"א אך ז' ברכות בודאי אין לבדק דהוי ברכה לבטלה ע"ש:
 סעיף

כע"ף ז' צה"ט עד אחר שבוטות : ע"י צה"ט ומ"ש לקמן (סי' תל"ד) :
סימן קלב סע"ף ב' צה"ט קדיש יתום וכו' : ובסידור מהרי"ט כהן כי יותר
 נוח מנהגי הספרדים שכולם אומרים אותו בפעם ה' ובהשו' חסם
 סופר (סי' קנ"ט) כתב שמנהגנו יפה להעיקר זכות הוא מה שהליצור עונין וזה לינו
 אלא בזה"ע ע"ש ועיין צה"ט ובהשו' נאות דשא (סי' י"ח) דמנהג מקומו שהיה"ל
 שיה' לכל האבלים רק דעדיף מינייכו שמגיע לו קדיש עלינו שהוא החשוב אמנם היה"ל
 שבפעם ראשונה אומר כל הקדישים ודעתו שם שהוא רק נגד האבלים בני יב"ח
 משא"כ נגד בני שלשים ויה"ל ע"ש : שם יתום וכו' : צה"ט חסם סופר (סי' קס"ד) מי
 שמגדל יתום בחור ביהו והיה"ס רואה לומר קדיש עבורו ולא כניחוחו האבלים הדין עם
 האבלים ועוד שיוסיפו לומר מזמור ה' עבורו ויאמר קדיש שאינו מסיג גבול ע"ש :
סימן קלד סע"ף ב' ולברע : ע"י צה"ט חסם סופר (סי' כ"ז) שיש שראו לאסור
 להשתחוות לס"ת וסתר דבריהם דמא"ה להשתחוות בלא פשוט
 דים ורגלים :

הלכות קריאת ספר תורה

סימן קלה סע"ף ב' שם קורין במנהג : צה"ט בנין ליון (סי' ה') בחזן שטעה
 וקראו במנהג בשבת פ' רביעי חתם שהי' לו לקרות פ' ראשונה מסדר
 היום של שבע הצה"ט וכו' עלו הקרואים קודם שגודע הטעות לריך לחזור ולקרות
 בצרכה ע"ש ול"ע כיון דהויק א"ס היו רואים בתחלה לחלק השלשה קרואים מתחלה
 הסדר עד סוף פ' רביעי רשאי כמ"ש רש"י במגילה (דף כ"ב) ובתנ"ש וח"כ עיקר
 הקפידה מה שלא קרא הפ' ראשונה וזה אין מזהב דלקמן (סימן קלז) בדילג פסוק
 אחד בשבת במנהג דל"ל לחזור ע"ש ומיין לנו לחלק בין פסוק לפרשה : ועי' צה"ט פרי
 הארץ (סי' ו') דעתו נוטה דאפילו בשבת יולאין בפ' אחרת ע"ש וצ"חשו' מ"ס רבים
 (סי' ז' וג') ודברי דוד (מס' כ"א עד ל"ח) מחלוקת עלים **קריאת** של פי' אחרת
 עולין למיין שבעה אפילו בשבת ועי' מ"ש עוד בסמך : ועכ"פ הו"א להחמיר די
 שיקרא ה' הכל מתחלה הסדר עד פ' רביעי בצרכה אחת ואף דהוי כקורא למפרע
 כהיה"ל דמגילה (דף ל') אפשר דלא קפדיק ע"ז אלא להתחלה אבל לא להוסיף בצרכה
 עבור זה : שם ובשני ובחמישי : צה"ט בנין ליון (סי' ת') פעם אחת טעה הקורא וקרא
ביום ב' פ' ראשונה של סדר השבוע שעברה לריך לחזור הפ' של השבוע לשלשה
 קרואים והם יצרכו כסדר ע"ש : ובע"ד בשם הסם חיי בליקוטיו במעשה כהאי שקראו
 ביום ב' בפ' שבעה שבעה ואחר קריאת הכין וסלי' בפ' מזכר שיהי' להם לקרות
 בסדר שלאחרים : דאזן שקראו פשיטא שעתה קריאתם דכיון שקראו בצורה בליזה
 מקום שיהי' ילאו מידי חיובן בקריאת ב"ה ולענין קריאת ה' שמדיין לא קרא
 בתחלה כתב שיקרא בהפ' השניכה ליומא עשרה פסוקים אבל אח"כ מסיק שיסיים גם
 ה' באותה פ' משום גזירת הכנסין שיאמרו ה' בלבד קרא בצורה : ועי' צה"ט אשדות
 הפסגה (סי' ג') שפסק הלכה למעשה שקרא החזן פ' השבוע הצה"ט לכהן וללוי ב'
 פסוקים שיקרא פסוק שלישי ויבדק אחריהם וגם ה' יבדק ויקרא באותה פ' ויבדק פן
 יבואו להמיל פנס בה' ומהר"ש פלורנטיין כתב דיותר דעתו נוטה שריך לחזור ולקרות
 בפ' השבוע כל ה' עולים בצרכה : וחזר הרב המאמר ושמייק הוראחו עי' מ"ש לעיל :
 בהנה בעלו שבת וכו' : עי' צה"ט ומ"ש לקמן (סי' רפ"ב סעי' ד') : סע"ף ג' כהן
 קרא

קרא וכו' עי' באה"ע (סי' ג') שבזמן הזה הכל נאמנים לומר שהוא כהן ונתשו' יכין ובעז ח"ב (סי' ג') לענין האנוסים שבאו צהארות ואומרים שהם כהנים : סעיף ה' וקוראים ישראל במקומו . עי' באה"ע ונתשו' מים רבים (סי' ד') ודברי דוד (סי' מ"ד) פסקו ג"כ דקוראים ישראל בפניו ע"ש ונתשו' ח"ס (סי' כ"ד) שרלו עיר אחת לעשות מנהג קבוע למכור המאות שלא ברשות הכהנים ועל הכהנים שיאלצו בשעת שקוראים בחורה ומיתה בידם ועוצדא דמהרי"ק שאני שהיה בתחלה ברשות הכהנים ועי' עוד בהשו' בנז כהן כופר (סי' ל"ו) : סעיף ו' אינו פוסק . עי' באה"ע בשם הפרי"ח ונתשו' נב"י מה"ט (סי' י"ד) הלק עליו שאין לריבין לקרוא לכהן ע"ש : סעיף יא ואינו שם . וכו' בהשו' עולת שמואל (סי' כ"ה) במעשה שקראו לראובן לחורה ולא היה צהכ"ג וקראו הההיו לשמעון וקודם שבירך שמעון ברכת החורה בא ראובן לכהכ"ג והורה דמלך הדין איבד ראובן כל זכוהו אך לפניו משורת הדין יעלה שמעון החלה ואח"כ יעלה ראובן ע"ש : סעיף יד אין מביחין אללס ס"ת וכו' . נתשו' פני אהרן (סי' י"ד) בעיר שיש להם מקום קבוע להתפלל רק שאין להם רק ס"ת ח' ויש להם להוליא ב' ספרים ויש לה' מבני העיר ס"ת צביוהו שאין קורין בו אין לחוש כלל ויכולים להביאה אללס ביום הקריאה דדוקא כשהס"ת צהכ"ג אחר שקורין בה אין זה כבוד להביאה אבל הכא שביחיים אחת ממקום שהיא שכולה וגלמודה אהתו מביחיים אחת כדי לשמחה והיא מהעלית בזה (ע"ד) : בהגה אדם חשוב וכו' . עי' בהשו' בזמן של שמחה (סי' ה') שמתיר להביא לאכל כל ז' ימי אבילות שמלך דלא בעיק דוקא אדם גדול בחורה דגם לאדם חשוב בעלמא אפילו אינו גדול בחורה שרי . ואכל אמרין בגמרא דמיסב בראש . ומכ"ש בתייחד לה מקום בארון או חיצה דשרי . כלל גווי עיין שם :

סימן קלז סעיף ג' אבל בשבת וכו' . ובפמ"ג נכתפק אם דילג בשבת באותו פרשה שקורין אותה גם במועדים אי לריך לחזור ונתשו' יוסף אומק (סי' י"ב) פשוט ספיקו לריך לחזור דהיישין להרי דילוגי שידלג גם במועד (ע"ד) וכחז שם דגם מה שקורין בב' וה' לא מהני מה"ט : שם ופרשת המועדים וכו' . נתשו' בית דוד (סי' ס') בקרא במועד בחובת היום מעט או הרבה ילא י"ח כל שקרא ע"ז פסוקים לה' גברי וכן פסק בהשו' אגורה באהליך (דף י"ט) ביום ב' של פסח דהתחיל מוהקרבנות ולא מוזהחודש ח"ל לחזור ולברך ע"ש ועי' לקמן (סעיף ה') ובמ"א שם דהוא משום דהוי רמז בעלמא : סעיף ד' לריך לחזור וכו' . עי' באה"ע בשם המ"א ובהשו' מעיל שמואל (סי' ב') דאם הב' פסוקים שקרא היה בתחלת הפרשה לריך לחזור לקרוא פעם שנית משום הנכנסין דלא יימא דקרא ח' ב"פ ע"ש ובהשו' אשדות הפסגה (סי' ד') בקרא למפטיר ב' פסוקים יחזור ויקרא ג"פ ויחזור ויברך תחלה ואף שכתב הבני חיי דבשבת לא מהדרין דהמפטיר משלים מ"ז חס היתה העצות במפטיר עלמו הוי כלא קרא כלל במפטיר ושם (סי' ה') תשו' הרב שמואל שלם דלעתו חס הס"ת עדיין פתוח יקרא ג"פ בלא ברכה ואם נגלל הס"ת ח"ל להוליא ספר אחר לקרות ושם (בסי' ו') בשם הר"א דאם הס"ת פתוח יחזור ויקרא ג"פ ויברך אחריו בלבד (ע"ד) ולדעתו כל מקום שיש חיצה ספק יש להקל חוץ לכהן בצרכה ראשונה ולאחרון בצרכה אחרונה דבזמן המשנה לא ברכו כלל : שם ע' פסוקים וכו' . וראה לדבר וכו' . עי' בהשו' פנים מאירות (סי' ל"ד) שתמה ע"ז דהוא דברי יחיד השב"ל והוא נגד פסק התו' דכתבו לריך לחזור :

סימן קלח לא ישייר וכו' . עי' באה"ע ומ"א ונתשו' הר"מ זיסקינד (סי' כ"ה) דהעולה

העולה אחריו לא יתחיל ממקום שסיים משום הכנסתן שיאמרו דמוחל לסיים פחות מג' כמון לפרשה אלא יתחיל עוד פסוק ח' למפרע : בהג"ה ופרשה שאינה וכו' .
בחשו' כחונת יוסף (סי' י') מעשה שסיים אחר שקרא ג' פ' בפסוק מאילת ומעלין גבר דהוי סיום פסקא בחמלע פסוק וזיך ברכה אחרונה ויהי שם ח' חכם שרלה למחות והמחבר הוכיח דשרי להפסיק בכ"ג (ע"ד) ולא משמע כן בבא"ט בשם המ"א :

סימן קל"ט סעיף ג בהנה דעכשיו קורא כומא . עי' בחשו' מים רבים (סי' י') דין עשו מעשה חכמי אמשטרדם ובשאלת יעב"ץ (סי' ע"ה) האריך דסומא לא יקרא והביא שסוגר לו מפי אנשים נאמנים שאביו הח"צ לא הגיע לכהן סומא לקרות אף שהיה מוחזק ממנה שנים ובהשו' דברי דוד (סי' מ"ב) דמה כל דבריו ע"ס :

סימן קמ סעיף ב ואינו לריך לחזור ולברך . בס' פרח שושן (כלל ח') אם פסק בש"ץ עם העולה ושבו ח"ל שיקרא לפניו אם פסק במקום שאסור להפסיק לא יחזור ויברך ואם לא לריך לחזור ולברך . ובבר"י לקמן (סי' קע"ד) ובש"ס שם דראה בפני חכמים שאין חוזרין לברך : סעיף ג לריך . עי' באה"ט בשם התיקון ישבר ובהשו' יעב"ץ (סי' ס"ז) בהתחיל בפסוק גשא את בני קהת וכו' היה לריך לקרות בגשא דבני גרשון דפסק דא"ל לחזור ולברך ודלא כהח"י ע"ס וכן בחשו' בית יהודה במנהגי ארגיל (ס"ו) דאין לחזור ולברך בשביל עשות מראה המקום . ובבר' כחבתי דבכל העולין חוץ מהכהן יש להקל בברכה ראשונה :

סימן קמא סעיף א מעומד . כתב בחשו' נב"י מה"ס (סי' י"ג) כשמחפליים בבית והחלוטות הם במערב והקורא לריך לראות לאור החלון רשאי לסיים פני הקורא למערב ואין שום חשש בזה : סעיף ו בשביל עין הרע . כתב בחשו' שבות יעקב ח"ג (סי' י') אם קראו ח' לס"ת ואח"כ קראו אחר ולא היה בזהכ"ל יכולין לקרוא בנו של ראשון כיון שהפסיק בקריאה לאחר ובלבד שלא יכוין לכך ע"ס ובע"ד בשם יוסף אומן שחלק עליו דלא כגי במה שקראו לאחר להחיר לקרוא בנו של ראשון : סעיף ז בפתח שיהיה לו בדרך קלרה וכו' . ובחשו' חכם סופר (סי' קפ"ו) כתב דימין עדיף מדרך קלרה ע"כ יראה ללמד עלמנו באופן שיהא לעולם ימין שלו מיוחד להפנות לדרך קלרה . וכו' בשומד בקודש כגון העומד בזהכ"ל ורואה ליתק למקומו או לבימה ופנה לימין משא"כ הכנס מוחץ לזהכ"ל איז חוץ מקום לימין כלל ולעולם דרך קלרה עדיף ע"ס : סעיף ח קרי וכתב וכו' . ובגמרא מגילה (דף כ"ה) כל הכחושין לגמלי קורין לשבח כגון בעפולים בעחורים . ובחשו' יבין ובוטו (סי' ס"ט) הקורא בעפולים בציבור כאשר הוא בס"ת לא ילא י"ח קריאתו :

סימן קמב הנה דין ס"ת גולה אינו מבוטל הכא אם יואלין בה ולכאורה דינו כמו שופר לקמן (סי' תקפ"ו) דאין גול בקול והכא עדיף עפי : סעיף א וילאו מקלפן גומרין . עי' באה"ט ובחשו' משבנות יעקב (סי' ס"ח) כתב דמשמע מירושלמי דאין מפעירין כלל ע"ס ועי' מ"ש לעיל (סי' כ"ה) . כהנא פקחי אם ידוע בתחלה עד שלא התחילו שיאלו בחמלע קריאה אם מתחילין או לא ואם התחילו אי גומרין : סעיף ב בהנה בחומשים שלנו וכו' . עי' באה"ט ובחשו' זקן אהרן (סי' פ"ט) בשעת הדחק אין הכרח לדבר והמנהג שיקר ושכחוקו מנהג ותיקין כשהולכין בפפרים להביא חומש עמם וקורין בו בברכה ושהוא ג"כ נמלא במעמד ובפני הרא"ם ז"ל וקרא בברכות ע"פ גזרתו ולא היה מי שמיחה ולפאף כלל (ע"ד) והנה באמת לכאורה קשה אלא שכ' המ"א

המ"א שקורין בלא ברכה שלא תשתכח תורת קריאתה הא לכאורה דמי להא דאמרין בסוכה (דף ל"א) לא מלא אחריו לא יביא רימון ולא פריש ולא ד"א וקאמר עלה מהו דתימא לימי כי היכי דלא ליטכח תורת אחריו קמ"ל דלא דנפיק חורבא דאחי למסרך ע"ש וע"כ מיירי התם חף בלא ברכה לא לימי משום חורבא וז"ל דהכא לא חיישינן דאחי למסרך כיון דיש סוכרים דמזכרין עליו כהג"ל ועוד י"ל דהכא שאני שלא ילכו בלא תורה: סעיף ד טעות בס"ת וכו'. והוא דלא כהרמב"ם דמכשיר לקרות ועי' לקמן (סי' תר"ץ) דבמגילה כשר ועי' ביאורי הגר"א וק"ל לפ"ה הא דפריך בגמרא מגילה (דף י"ח) למ"ד חסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב מהא דר"מ דלא היה לו מגילה וכחב מגילה וקרא בה ע"ש וא"כ מאי קושיא ממגילה חס"ת דלמא מגילה שאני דלא חיישינן כ"כ לטעות דכשרה אפילו בטעות משא"כ בס"ת ובחידושי למגילה הארנכתי קל"ה: שם בשעת קריאתה וכו'. כתב בחשו' יד אליהו בס"ת שיש בו טעות שנתערב באחרים דמותה לקרות בהם דכל חד בטיל ברוב חז"ג דהס"ת דבר חשוב ואינו בטיל מ"מ דינו כמו בליעת איסור דבטיל דהא אין אנו דנין על הס"ת אלא על הטעות. ובחשו' חתם סופר חלק י"ד חלק עליו דלא שייך כאן ביטול דאפשר לברורי ולהכיר האיסור ומ"ש דהוי כמו דבר הנאסר ע"י בליעה ג"כ לא דמי דהכא הוי כמו בשר בחלב דהחתיכה עצמה נעשה נבלה ע"י הבליעה וה"ל הס"ת גופי' נעשה איסור ובחשו' בנין ליון חלק על הח"ס דהכא דומה לשאר איסורים ועוד עדיף משאר איסורים דהתם אפשר לסוחטו אכור והכא אם נוליא האיסור דהיינו לתקן הטעות ניטר הס"ת נמלא דחינו חסור אלא מזהמת הטעות שנבלע בו ע"ש ובמח"כ בחנם חלק ודברי הח"ס נכונים דהא הטעם דבשאר איסורים לא אמרינן החיכה נעשה נבלה דבאמת החתיכה בעצמה מותר באכילה רק פומיה הוא דכאיב ליה ר"ל דאי אפשר לאוכלו בלא האיסור המעורב בו ובהכרח אוכל האיסור אבל הכא גז"כ דאף פרשה אחת לא נקרא כשרה אם לא יהיה כל הספר בשלימות וא"כ היא עצמה נקראת איסור וזה ברור: שם מויליין ס"ת אחרת וכו'. בחשו' עולת שמואל (סי' ל"ה) בשבת זכור שמויליין שני ס"ת וגמלא פסול בראשונה ור"ל שיסיים הפרשה בהס"ת שנייה שהוילאו למפטיר ולמפטיר ויליאו אחרת וחזר בו לפי שהראוהו בשוירי כנה"ג דיסיימו הפרשה בהספר שמויליין מחדש (וכן כתב הבאה"ט). חקן אם אירע הק פסול בעולה ששי יסיימו הפרשה עם הששי והמפטיר יעלה למנין ז' וע"ש עוד (סי' ל"ז) דלא יאמר קדים עד שיקראו עם השציי בפי' הגוספות בס"ת השנייה ולומר קדים ויקראו עוד אחד למפטיר ויקראו שוב שנית פ' הגוספות ויפטיר דהא יש סוכרים דלאחר הקדים שוב אינו עולה למנין שבעה ע"ש. והנה לכאורה לא מצינו כזה לקרות פ' הגוספות למפטיר שני פעמים אולם בפ' זכור יש ליתן קל"ה חסר איכא למ"ד בגמרא מגילה (דף ל') בפ' זכור דלסדר פרשה הוא חזר ע"ש. ובחשו' חתם סופר (סי' כ"ה) בכל טעות שאין מויליין אחרת מ"מ ראוי שהמפטיר יעלה למנין שבעה דהרי מן הדין עולה וכיון שיש בזה חשש ברכה לבעלה מה לנו להרבות בברכות ע"ש: שם אבל משום חסרות וכו'. עי' בחשו' נב"י מה"ת (סי' י"ב) דהיינו אפילו בידוע שכהן לריך להיות חסר וכחוב מלא בגון בפ' אמור היה כתוב אשר תקראו אותם מלא בוי"ו ובגמרא רס"ש מבואר בהדיא דלריך להיות אחס לפי שאין חוללה בהולאחה שקרוב הדבר שיש הרבה חסרים שאין אנו בקיין עוד כתב שם חס בפ' חולדות כתוב תאומים מלא באל"ף ודאי פסול שהוא נרגש במבטא כי האל"ף אינה נחה רק נקודת חול"ם. ועי' בחיי אדם (כלל ל"א) בשם הא"ר דביתר אות או סיבה אין להויליא אחרת דיש תקנה במחיקה. ומ"מ כ"ל דביתר אות דוקא ביתר אות מתחלת

מתחלת התיבה או בסופה דנכשר במחיקה אבל אם הוא באמצע תיבה כגון ויחלמו
עם שני אלפין שאם נגזר האות היתה נחלקת התיבה פסול ועי' באה"ט לענין אם נטף
שטוף על תיבה ובחשו' מקום שמואל (סי' ג') הביאו ומסיק למעשה דה"ל להוילא אחרת
אפילו באין האותיות מכדין דכל העומד ליטול כנטול דמי ע"ש ובח"א כ' ג"כ דאין להוילא
אחרת דאין נקרא פסול בהס"ת גופיה ותיבה אחת יכול לקרא בע"פ ועי' בחשו' שאילת
יעב"ז ח"ב (סי' ק"ח) דבמקום ואל משה אמר ענה היה כחוב עלי ביו"ד הו' טעות
גמור דעלה הוא לשון זכר ועלי הוא לשון נקבה: שם ובשעת הדחק וכו' עי'
בחשו' נב"י מה"ת (סי' י"ג) בממלא פסול גמור אחר קריאת השלישי דיש לסמוך על
מהר"מ מלובנין והרז"ה להחמיר לקרא עוד בלא ברכה יהיה השלישי הוא המפטיר
ואחר המפטיר ישלימו לקרות כל הסדרה בלא ברכה ע"ש ובחשו' שבות יעקב כתב
דלא יפטירו אלא ח"כ קראו ו' בחורה ע"ש ו' ולדעתו יותר טוב שאחר השלישי יקראו
עוד ג' בלא ברכה עד שיגיעו לפ' אחרון ואז יחזור שוב מי שהיה שלישי בברכה
וישלים שוב הסדרה בלא ברכה ויפטיר דזה טוב יותר דיפטירו אחר השלמת הסדרה
בשלימות וגם מי שבירך על התורה הוא יפטיר ומה שהפסיקו באמצע בקריאת התורה
אינו מזהב ועי' לקמן (סי' תכ"ח) מ"ש אם ממלא טעות בפ' הוכחה:

סימן קמ"ד סעיף ג' אין גוללין ס"ת בצבור וכו' עי' מ"א דשקורין ב' יכולין לגלול
בשני' בעת שקורין בראשון ובחשו' שאילת יעב"ז (סי' קכ"ט) דיותר מ'ל
שאין לגלול כלל בצבור אם הוא בכדי שיפסיק הממורגמן משום ביטול שמיעת הגוללים
ופוק חזי מה עמא דבר ע"ש:

סימן קמ"ה סעיף ד' מעומד בעת שקורין וכו' עי' באה"ט ובחשו' קול אליהו (סי'
'ה') דאין להחמיר לעמוד ואחרים יושבים (ע"ד) ובס' טוב עין (סי'
י"א) דאם כולם קמים בקריאת העשרת הדברות אין לשום יחיד ליטול מיושב כיון
שנהגו אחרים לעמוד:

סימן קמ"ו סעיף א' ערום בלא מטפחת עי' באה"ט ובחשו' נב"י מה"ק (סי' ז')
דיש לסמוך להקל בעמודים לאחר הנעילה והרז"ה להחמיר להפסיק
בטלית הרשות בידו ואין בזה משום לא התגודדו לאפשר אחרים נגעו במקום מטופה
אך יראה שלא ירגישו בזה בני אדם דמחזי כרמות רוחא ובחשו' שם יעקב (סי' י"א)
כתב דכל כתבי קודש חוץ מס"ת מותר לאחז בידו בלא מטפחת ולזאת די בכל כ"ק
עמוד אחד ובס"ת ב' עמודים כדי שלא יטעך ליטול מטפחת לגלול הס"ת ע"ש מבורר
ג"כ דבעמודים מותר בלא מטפחת: סעיף ח' לא יפתחו השניה עי' מ"א ובחשו'
שאילת שמואל (סי' ט"ו) מ"ש בענין אין עושין מלות חבילות:

הלכות בית הכנסת

סימן קנ' סעיף א' זה את זה לבנות וכו' עי' באה"ט ובנין האין יתחלקו המקומות
העלה בחשו' אור נעלם (סי' ד') דגובין לבס"כ לפי ממון ובדבר שבממון
מתחלקין לפי ממון להוסיבין דרך כבוד עשרם כפי מה שהוילאו להולאת הבנין וזה
כל א' יש במקומו בשלום ע"ש ועי' בפ"ת בח"מ (סי' קס"ג) בענין לשלם שכירות בסיכ
ובע"ד בשם חשו' מקור חיים שהוכיח במישור דאקרקפתא דגברא מונחה אלא שראוי
לעשירים לומר קלף על העניים וכן הסכימו כמה רבנים בשנת שמי' עי' סעיף ה' אין
פוחתין פתח ב"ה אלא וכו' כתב בחשו' מהם סופר (סי' כ"ז) דהוא דוקא בפתח
בית

בית הכנסת עומה אבל בפתח האכסדרה שלפני פתח בהכ"ל אין קפידא ויותר עוב
שלא להקפיד ואף כזה בפתח בהכ"ל המפורש בשו"ע אין לו שורש והבו דלא לוסף עלה
וסיים אם אפשר בלא דוחק יפתחו פתחו בלד דרומית ויהי' פני הנכנס לפתח וימינו
למזרח לפתח בהכ"ל ופונה לימין ונכנס לבהכ"ל דכל פינות שאלה פונה לא תהא אלא ללד
ימין ע"ש: בהגה ועושין בימה בחמלע: עי' בחשו' חתם סופר (סי' כ"ח) בעיר שהרחיבו
הבהכ"ל ממה שהי' זרועים לבנותה כעוך לארון הקודש בחמס שיהי' נוי ורחוקה יותר
דהשיב דהלילה לשנות מאשר היה: וע"ש עוד באם הרחיבו מקום בהכ"ל והוסיפו מקומות
במזרח בהכ"ל משהי' הלדדים של הארון הקודש דנמלא דמי שהי' מקומו בהכ"ל הראשון
בקרבן זוית יהי' עכשי' בחמלע ונשתנה שם בעילוי והעלה כיון דכבר זכו בקרקע זו
מי יוכל ליקח מידם רק שמהוייבים לתת לקופה כפי הערך שנתעלה המקום ע"ש ועי'
בתשובה כתב סופר (סי' י"ט) ע"ש ובע"ד בשם זרע אמת (סי' כ"ו) דיכולים לשנות
מקום הדוכן מהאמצעית בהכ"ל ולעשותו מן הצד ודחה דברי השואל דהוי ס"ל שהדוכן
קנה מקומו ובהכ"ל אך מקום ההיכל מקפידים על זה שלא לשנות:

סימן קנא סעיף א ואם לריך ליכנס לאורכו וכו': לכאורה משמע דאם גם בחוץ
בהחלה עסק בתורה ואף אם לא היה נכנס ג"כ לא היה מפסיק לא
מהי מה שלומד שם מדיחיה במגילה (דף כ"ח) גבי דעסקי בשמעתיה ואלהא זילתא
דמטרא וקאמר האי דעיליגן לבי כנישתא לאו משום מטרא אלא משום דשמעתא בעי
לילתא ע"ש משמע הא משום מטרא היה חסור חט"צ דעסקי בשמעתא: סעיף ג אין
ישים בהכ"ל: עי' באה"ט בשם הש"ס ובע"ד בשם ריח שדה בענין חיסור שיחת חולין
בהכ"ל ע"ש: סעיף ה לא יכנס בפתח זה וכו': וסיינו כמו בזה הבית ובהשו' בין
ליון (סי' ט') בקבל שקנו גן שסמוך להלך בהכ"ל למען הרחיב את ההלך שבו נטוע חילן
אגוז שטושה פירות אם רשאי לקוללו והשיב לא מלאחי שיבא חיסור לנטוע חילן על פתח
בהכ"ל וכיון שאין מלוא בקיאותו חסור לקלץ אפילו ע"י אינו יהודי ע"ש ובאמת לע"ד
לא מלינו לדמות בהכ"ל להר הבית אלא מה שמוגב לכבוד ולא לשאר דברים: סעיף ו
מוכנס בהם כבוד וכו': ולקמן במ"א (סי' תקנ"א) חשיב לזר בהכ"ל לזר של מלוא: סעיף ז
סעיף י לאחר שחרבו עדיין הן בקדושתן: עי' ט"ז ובחשו' חתם סופר (סי' נ"א) בהכ"ל
שראו לסותרו ולבנות חדשה באופן שהי' מקום הישנה חלל לבהכ"ל החדשה דלא שפיר
למיעבד הכי כי לעשותו חלל בהכ"ל הוא הארדה מקדושה ועוד שצחלר בהכ"ל רגילים
לעשות דברים בזוים ומטילין מים: ויכולים למטר חחלה המקום הסוף ולקנות מהמעות
עילוי בקודש ושזי יחזרו הלבזר ויקחו המקום לאורך חלל בהכ"ל ואם אי אפשר למכור
המקום דה"ל בהכ"ל של רבים שאינו נמכר אי אפשר מבלי לגדור המקום הוא ע"ש:
שם וישהדלו לבנותה: עי' בחשו' יבין ובע"ד ח"א (סי' קל"ב) בהכ"ל שהי' קרוב לפודק
בדריס שם ישראלים ועכשיו אינם דרים שם ישראלים והוא בשכונת גויס ונפל מוטב
שיניחוהו תל עולם ויבנה הבהכ"ל בשכונת ישראל כדי שיחפלו בו ערב ובוקר ע"ש:
סעיף יב תשמיש קבוע של גנאי: והוא מפורש במשנה במגילה (דף כח) אין שועהין
על גגו פירות ובחשו' חתם סופר (סי' ל) שנתקלקל הגג והוכרח לעשות גג ושאל אם
מוותר לעשות עליו בית אולר של תבואה: ואמר דבית אולר הוא יותר בזיון משפיעה

פירות עיין שם:

סימן קנב אם חרבו יסודותיו וכו': ובתוס' ב"ב (פ"א) כתבו דקור וחוס הוי ג"כ
כמו חיובא ע"ש ובחשו' עולה שמואל (סי' יד) בקבלה שהולכרו לשנות
מקום המעלה עשן (קויממן) והחיר לפרוץ בחומה ולפתוח מקום להמעלה עשן ע"ש ועי'
בחו' ואו

בשש' כתב כופר (כי' יז) שהחיר לכתור הישנה ולקבוע זמן עם האמן בקנים אם לא יגמור למזן הקאנטראקט וזין כך לשכור מקום להפלה ע"ש: בהנה אכור לכתור וכו'. עי' במ"א ובשש' חסם כופר (כי' לב) מהיר לעת האורף לסגור בהכ"נ ולטעול כל המטלטלין דשם ולקבוע במקום אחר כיון דאינו שובר הכלים ע"ש עוד (כי' לח) שהמה על המ"א שמהיר בהלש ואמר שם לתת כלי כסף לאורף בלי פדיון: שם אלא ח"כ עושה על מנת לבנות עי' בשש' שאל ומשיב ח"כ (כי' לב) בקהלה אחת שכתרו כדי לעשות מקום לעזרת נשים ורב אחד אמר להם דע"נ אין זו קדושה וכתר את דבריו ואדרבה ראוי להרחיב להם שיבאו להשגיח על בנייהם וירצו ההכנסה ע"ש וע"ש עוד (כי' כג) דזה מותר אף בזה"כ של כרכים דמבואר לקמן (כי' קנג) דאכור למכור מ"מ בכה"ג שרי כיון דנשאר מקום להפלה ע"ש:

סימן קנג סעיף א אבל לא מזהמ"ד בה"כ עי' בזה"ט וכה"ג כתב בשש' שאל ומשיב ח"כ (כי' כד) דזה דוקא לעשות כולה בה"כ אבל אם שינו מעט אף אם לקחו חצי בהמ"ד כיון דנשאר מקום ללמוד מה בכך ע"ש: סעיף ד כיוצא בה וכו'. בשש' שמלת בנימין (דף פג) ה' דבהכ"נ השניה היא יותר מהודר דהמקום ארוך ויותר גדול בנוי לא מקרי עינוי ונקרא כיוצא בה: שם יש הוסיף וכו'. עי' בשש' שאל ומשיב ח"כ (כי' כד) שמכריע דלכתלה אכור למכור אבל אם כבר מכרו מותר לשוה בשוה דכיון שנמכר ממילא המעות קלישא קדושה וא"כ אם לוקח כיוצא בה מטיילא ליה בקדושה יותר ע"ש: סעיף ז שבאים שם ממקומות אחרים וכו'. עי' בשש' יכן ובוטו (כי' קלז) בבהכ"נ של חנוס (לפי הענין משמע שהיה של כפר) שכל בר ישראל מיורדי הים או הבאים דרך יבשה מצעלי הכפר יבא אל הבית הזה להפלה ח"כ על דעת רבים נעשה ונתקדש ודינו כשל כרכים ע"ש ומזה דנהי גם אני בעיר קטנה שיש בה יריד גדול כמו זעלוט וכו"כ אף אם בנו משלהם דינו כשל כרכים ועי' בשש' ביה יהודה (כי' ט) בחברה אשר צעת שהקדישו ההו בפירות שלא יוכלו להדורות הבאים למכור צעת שילערכו שוב לא יוכלו למכור אפי' ז' טה"ע במעמד ח"ט: שם לכל דברי קדושה וכו'. עי' בזה"ט בשם המ"א ובספר קובץ על הרמב"ם ה' חפלה (פ"א) דלהעטם דהקדישוהו לדעת העולם י"ל דדוקא בהכ"נ עלמו דהרחיבו מקום בשבילם להכילם אבל לא בהכלי דבהכ"נ דלא חילערכו להו יכולין למכור עוד שם דגוף הדין דקדושת בה"כ הוא דרבנן ושומעין להקל ומש"ז פסק בהשש' משאת בנימין דבהכ"נ שבזמנינו כולם דין דכפרים יש להם וכמכין דז"ט העיר יש להם כח למכור אפילו בשל רבים ודלא כהמ"א שדחה דבריו ע"ש: סעיף ט והלוקח יעשה מה שירצה וכו'. עי' בשש' שמלת בנימין (דף פג) אף דהארון והשלחן שעל הבימה שקורין עליו בחורה המה תשמישי קדושה ולריכין גמיה ואי אפשר למוכר מ"מ מותר למכור בהכ"כ אם עדיין המפתח בידם שאין רשות הא"י עליהם אע"ג דמונחין בהו כיון שאין נמכרין רק הבית עלמו ועי' מ"ש בשמו לקמן (כי' קגד) עוד שאל השואל אם לרץ למכור בהכ"נ הישנה קודם שמחנכין החדשה כדי שיהא הקדושה מבית הכנסת הישנה נתפס בבהכ"נ החדשה והשיב דח"ל שיכול לחנך שפיר תחלה החדשה ואח"כ יכול למכור הישנה ולפרוע בו חובות החדשה ע"ש: סעיף יא בהנה מותר להשאיל וכו'. ובשש' בית דוד מותר למשקן הפני כסף של קדש להצטיח בלבד למנוח ושלא ישתמש בו כלל (ט"ד): סעיף יח להביא תמיד עי' בזה"ט ושו"ט שמש לדקה (כי' יד): סעיף בא ששתמש בהם הדיוט עי' בזה"ט ובשש' ושכ הכהן (כי' ה) מחמיר עוד דבעינן תחלת עשייתן להקדש אבל בנעשו להדיוט אף שלא נשתמשו עדיין אכור להקדש ואף בשינה דעמו לאכור

לאסור ובחדשים ששינה נסתפק שם ע"ש ועי' גם בתש"ו חתם סופר (סי' מ) שמחמיר בשימוש הדיוט שהשיג על החות יאיר ומביא שם דנוהגין להורות כהח"י להחיר ע"י שימי ועי' עוד שם בח"ס (סי' לט) מה שעושין לרבי בהכ"ל ממשי והוא מתולעת שנטוה מרוקו אף לכל דבר שבקדושה לריבין מן המותר בפ"ך משום שנשתנה כמ"ש החו"י ע"ש ובבני יסודה (דף סז) מחלק בין בגד מוחבב וחשוב שלובשתו לפרקים לבגד שלבשתו בקצב וכן בין שמשנין לורתו הראשונה ונעשה לורה אחרת בשמיני דלא הדר דיש להחיר בס"ת ע"ש וכ"ז להידור דומיא דמקדש אבל אין חיבור בדבר כמ"ש בס"ת ממשנה דכלים והוא (בפ' כ"ח) ועי' עוד באה"ט לקמן (סי' קנד) ובצ"ד לענין תשמישי קדושה מכלאים: סעיף כב היה סיפק ביד הראשון וכו' . ובתש"ו אור נעלם (סי' ו) בני חברה קדישא שהחזיקו לתלות פרוכת שלהם ונקדשה הפרוכה והיה בבני החברה עשירים מופלגים ולא שמו לבם לעשותה מחדש ונתפרדה החבילה והחזיקו ראובן אח"כ ותלה הפרוכה שלו ונפטר ראובן והעובר שמעון ועשה פרוכת ותלה בלא מוחה וכו' אבדו בני החברה תוקתם ואין לדחות את שמעון שהחזיק בה כמה שנים מדעתם דמחלו לראובן ושמעון שהיה סיפק בידם לעשות ולא עשו ע"ש:

סימן קנר סעיף ג תשמישי קדושה וכו' . בתש"ו שמש לדקה (סי' י"ג וי"ד) ראובן שיש לו עטרת זהב של ס"ת שצורה וקטנה ורואה להחליפה באחרת יותר גדולה וליתן את שלו ולהסביף בדמיה מביסו עד שוויה של גדולה והמוכר הגדולה רואה לשברה ולהסתיך הישנה ולהוילאח לחולין היה נראה לאסור אך נחפזנו המנהג להחיר ולמוד זכות עליהם והנח להם לישראל (ע"ד) ובתש"ו חתם סופר (סי' לח) בגבאי דקה שיש להם כלי קדש ישן ונשברו ורואים להחליפם עם חברה אחרת שיש להם כלי קדש טוב ויפה והחברה ימכרו הישן ויוילאח לחולין ומביא בזה מחלוקת לדעת הרמב"ם כלי תשמיש כגון חיק וכסא וכדומה לא מהני בהם פדיון להוילאח לחולין אבל תפוחים ורמונים שהם לזוי בעלמא יולאים לחולין ע"י פדיון ולהראב"ד מהני פדיון בכל הכלים מיהו בנידון שרואים להחליף תפוחים בתפוחים אין הקדש מתחלל על הקדש אלא יחללו תחלה בתפוחים והתפוחים יולאחו לחולין ע"י ז' טובי העיר במא"ה ואח"כ יקחו מהם החדשים ע"ש ועי' עוד בסמוך: שם וכסא שנותנין עליו ס"ת . כהנ' בתש"ו שאלת בנימין (דף פא) דהעלים שעל הבימה מכל הילדים שהרבה פעמים מניחין עליהם החומשין לשמוע קריאת התורה ג"כ לריבין גניזה וכו' ג העמודים שקורין שטענדער שנותנין עליהם החומשין לשמוע קריאת וגם שאר ספרים לריבין גניזה ואינו יכול למוכרן כשמוכרין הכה"כ ע"ש ועי' מ"ש לעיל: סעיף ד מטפחות ס"ת שכלו וכו' . עי' ליקוטי תש"ו חתם סופר חלק ששי (סי' י') דמארוק הקודש ישן אין דעתו להחיר לעשות ארון למת מלוא ע"ש וחילוקו אינו מוכרח כ"כ: סעיף ה ס"ת שכלה וכו' . עי' מ"ה ובתש"ו עולת שמואל (סי' עו) נשאל על כפורת ישן והוא מרוקס בכסף וזהב ואינו ראוי עוד לתשמיש כבוד כי חשך משחור תארו והחיר לשורפו וללרקף אותו לכסף ולעשות מדמו כפורת חדש ומחלק דכתבי קודש אסור אפילו לתקן אבל שאר תשמישי קדושה אינו אסור רק דרך השחתה . עוד כתב שם דהכסף אשר נשרף פקעה ממנו קדושה לגמרי ואין בו אלא קדושת דמים ומ"מ לחומר איתירא הורה לעשות מהכסף תשמיש קדושה כגון עס או יד ע"ש ועי' בט"ז ס"ק ז' דאם אינו ראוי לתשמישן מותר להשתמש בה קדושה קלה ובכבוד שור במגילה (דף כ) השיג על הע"ז ומסיק דלעולם אסור להוריד: סעיף ט אסור להניחו בספר תורה אחר וכו' . וכתב בתש"ו יבין וכו' (סי' סט) בענין העמודים של ס"ת שכיון שהוא בלוי אינו ס"ת ואם החזרת

לס"ת

לס"ת אחרת הוספת בהם עילוי וכו"ש בדבר שכבר נעשה עכ"ל ועי' כיו"צ ב"ד (סי' רפב) בהג"ה ובט"ז שם בשם הריב"ש: סעיף יא נרות של שעות וכו' . ובתשו' חתם סופר (סי' מז) אם לא הולקו מעולם לא נאסרו בהזמנה בעלמא . ועוד שם באם הולקו וכו' אי מותר להחיד השעות שנשטמו דהמיקל לא הפסיד והמחמיר תע"צ ע"ש: בהג"ה שעות או נר וכו' . עי' מ"א ובתש"פ עולת שמואל (סי' ע"ו) דהיינו דוקא נר או שעות דהוי דומיא דקרבת אבל בהתנדב בגד לשעות ממנו פרוכת אינו אסור רק משום מילואם ואם נשחטה או שהחליפוה באחר שרי . וכו"ז אם נעשה וכו' קודם שנדב אבל אם נדב ואח"כ נעשה וכו' אין לחוש ע"ש: סעיף פו ילא אחד וכו' . עי' בתשו' שמש נדקה (סי' יד) באחד שהתנדב דבר לבהכ"נ ורואה אח"כ ליקח משם לבהכ"נ אחר יכול ליעלם עמו ואין בני בהכ"נ יכולין לעכב ע"ש באריכות ועי' באה"ע בשם המב"ע ובתשו' באר יצחק (סי' כד) באם בהכ"נ הישן מחזיק את כולם יכולים לעכב על המיעוט שרואים לחלק ולהפריד ולהצוט חלקם והביא שכן כתב בס' פחד יצחק (אות ב) בשם כמה מחברים ואף אם בעת פירודם שתקו הרבים עכ"ל אין ליקח מן הרבים זכות מהקדשם ע"ש: שם אלא מה שנתן . עי' מ"א במלא בחצר בהכ"נ דאין יד להקדש ונראה דלא צריך זה אלא בהפקר אבל באגידה לא צריך לזה לפמ"ש החו"ס ב"ב (דף נד) גבי חליו של אדם קונה לו דאם אינו מתכוין לקנות לא קנה כמ"ש בחיבורי על ח"מ (סי' רסח) ולרחמנא ודאי לא ניחא ליה לזכות באגידה דהא אפילו להדיוט מזה לעשות לפנים משורת הדין ולהחזיר ועי' תשו' חתם סופר (סי' מד):

סימן קנה סעיף א מבית הכנסת לבית המדרש וכו' . עי' באה"ע ובס' מעשה רב בשם הגר"א ללמוד אחר התפלה היקף ג' שעות בלי הפסק . ונראה כונתו מדקאמרין בגמרא ע"ג (דף ג) שלש שעות הראשונות הקב"ה עוסק בצורה ולריבין אנו לדבק במעשיו כדאמרין בעלמא מה הוא רחום אף אהם וכו' ואף דשם (דף ד) קאמר עלה איפוך דבראשונות דן העולם ובשניות עוסק בצורה וכן כתוב שם בחו"ס דין מסקין . מ"מ נקט הגר"א לעיקר כמ"ש ואי בעית אימא לא חיפוך ע"ש וכן לענין דין כתב הטור בח"מ (סי' ה) דיושבין עד חצות שהוא סוף שש והוא ג"כ בהכ"ל דבשלש שניות דן העולם . ועי' מ"ש בחיבורי אשי ישראל על שבת (דף יא): שם ללמוד . במעשה רב שם ללמוד פרק משניות ולחזור היטב וללמוד רב אלפס בכל יום ולחזור היטב ספרי מוסר כמה פעמים בכל יום וללמוד מקרא ואגדות ומדרשים גמרא ב' דפין עם פירש"י ולחזור היטב שו"ע או"ח . וגיל החשבון דשני דפין גמרא דבזה יסיים בפחות מחמש שנים כל הש"ס דאמרין חולין (דף כה) כל תלמיד שאינו רואה סימן ברכה בתלמודו חמש שנים שוב אינו רואה ע"ש ועי' עוד בתשו' עולת שמואל (סי' יז) בענין סדר הלימוד:

סימן קנו ילך לעסקיו וכו' . המ"א כאן האריך באיסור לשון הרע ובתשו' מהר"י מברוגה (סי' לח) דאפילו להוציא עצמו מן החשד לא יאמר פלוגי עשה אף שהוא אמת אלא יאמר אני לא עשיתי ע"ש . וראיתי להאביר פה ע"ד אשר כל הספרי מוסר הרעישו העולם על עון לה"ר ואנכי מרעיש העולם להיפוך עון גדול מזה וגם הוא מנאי יותר והוא מניעת עצמו מלדבר במקום הנצרך להציל את העשוק מיד עושקו . דרך משל בני שראה באחד שהוא אורג על חבירו בערמה על הדרך במדבר להרגו או שראה חותר מחתרת בלילה בביתו או בחנותו היטכן שימנע מלהודיע לחבירו שיחבר ממנו משום איסור לשון הרע הלא עונו גדול משוא שטור על לא תעמוד על דם רעיך וכן בענין ממון הוא בכלל השבת אגידה ועתה מה לי חותר מחתרת או שדואף

שרואה משרתיו גונבים ממנו בסתר או שותפו גונב דעתו בעסק או שהצירו מטעמו במקומו וממכר או שלם מעות והוא גברא דלאו פרענא הוא וכן בעיני שידך והוא יודע שהוא איש רע ובליעל רע להסתלק עמו כולן בכלל השבת אבידת גופו וממונו ועתה היה לנו הגדר והגבול לומר עד פה תדבר ולא יותר והכלל בזה שהדבר מסור ללב אם סוגרו לרעת האחד הוא לשון הרע אבל אם כוונתו לטובת השני להצילו ולשמרו הוא מלוא רבה וזהו לדעתי עומק כונת הירושלמי שהביא המ"א דמותר לדבר לה"ר על בעלי המחלוקת ולכאורה קשה ע"י מהא דאמרין מ"ק (דף עז) דיליף דבשליח ב"ד אין בו משום לשון הרע מדכגיד למשה העיני האנשים ההם תגקרו וכו' ומאידך ראינו הא עדת קרוב ה"ה בעלי המחלוקת והוא אשר דברתי דודאי גם על בעל מחלוקת אין לספר בהם רק בדבר המחלוקת שהוא לופס רעת חבירו ואז מותר לגלות גנותו להלל חבירו ולפ"י מוכיח שפיר דמה שאמר למשה מה שאמרנו עדת קרוב הוא בלא תועלת וע"כ הוא רק משום דשליח ב"ד מותר שוב מלאתי כן בגליון הש"ס על הירושלמי ועתה כמה פעמים אנו רואים תקלת חבירינו בהרשת הפרוסה לרגליהם מאדם רע וכופשים פנינו באמרנו מה לנו להכניס בדבר אשר אינו נוגע לנו ועי' בתשו' מקום שמואל (סי' לא) אהא דמתאמר ב"ד מרא לית ביה משום ל"ב היינו דוקא במתקין לשם טובה אבל לא לקנחור ע"ש ובדברים כאלו וכו' צ"ב כבר אמרו חז"ל בדבר המסור ללב נאמר ויראת מאלהים :

הלכות נטילת ידיים

סימן קנח סעיף ד דבר שטיבולו במשקה וכו' . בתשו' עמק צנינים לוקער קדיל שטובלין אותו במשקה שקורין קאווי אף שכופו להחפשו הוך המשקה אין לו דין משקה רק דין אוכל ויש לדון אותו לדבר שטיבולו במשקה לחייבו בנט"י (ע"ד) : שם באחד משבט משקין . עי' ע"ז ומ"א ובתשו' חסד סופר (סי' מה) האריך בדיון משקה קרוש דכיון שנעשה משקה לא נפיק מחורת משקה והעלה להדין עם הט"ז דמרחת משקה הדבש טופח ע"מ להטפח לריך נט"י אם לא שהי' תחלת הריסוק מיד לתוך המאכל . ומשקה קרוש שחוזר ונימוח המטביל בה לריך נט"י ותמאח שנימוחה האף ע"פ המאכל לריך נט"י אם לא שנתן חמאה קרושה לתוך המאכל ונמחה בתוכו שאז יש לה דין אוכל ואין חילוק בין יין לשאר משקים לע"ז ע"ש וכה"ג כ' בחיי אדם (כלל לו) מיני טיגון בחמאה ח"ל נט"י אפילו בחמאה נימוחה ודוקא שלא נימוח החמאה עד שהיה נתוכו האוכל אבל אם נימוח מקודם שנתן האוכל לריך נט"י ע"ש בנ"א : סעיף יג יכול לאכול בלא ניגוב . עי' מ"א דע"כ יש בו משום מיאוס ועי' לשון רש"י בסוטה אהא דכלא ניגוב דבר מאוס הוא וחשיב כעומאח וברדב"ז ח"א (סי' עו) דכל פוסקי הלכות השמיטו הסוספתא דלאו הלכתא היא דמ"מ אכור משום מיאוס שהלכה ממאס מהם ואין להקל כלל ע"ש :

סימן קנח סעיף א ואם יקב וכו' . עי' ע"ז ומ"א סק"ו ובחיי אדם (כלל ז) הסכים להט"ז דסתם הקב בסמרטוטין או דבר אחר לא מהני' אלא אם כן שתיקן לו ברזא שקורין (לאפיין) דזה נקרא תחלת תיקון ואז מותר ליטול דרך הברזא וע"ש בנ"א . ובתשו' כחונת יוסף (סי' ח') כיור נחושת שיש לו ב' פיות הא' להכניס בו מים והשני לשפוך והפה ששופכין ממנו ארוך וגבוה מהפה שמכניסין בו המים אין דינו ככלי מוקב ושפיר דמי ליטול ידיו בכלי זה (ע"ד) : סעיף ח בלא ברכה

ברכה . עי' מ"א ובחשו' עולה שמואל (סי' יט) כתב להלכה למעשה דלא יברך ע"ש ומש"ש לחלק בין כך דהבא להסיא דלעיל (סי' קנח ס"ק יג) ע"ש ולדעתי נראה יותר אף שהמ"א כתב בל"ע שיברך ממנ"פ מ"מ לעיל (סי' קנח) לא מלא לבו לחלוק על הרמ"א למעשה :

סימן קסא סעיף ב ידיו לצועות וכו' . כתב החיי אדם (כלל מ) מי שנחפחמו ידיו משחרות קדירה בשבב דאם אין בו ממש רק חזותא בעלמא או אפילו יש בו ממש רק שהוא במיעוט הדי מותר ליטול ידיו ובלבד שלא ינגבם דהוי כמחוק רק ימחין עד שינגבו ממילא ואם הוא בענין שמקפיד עליו אפילו במיעוט הדי חוץ אם יש בו ממש ע"ש בג"א ולא ידעתי היכן מלא איסור מחיקה בשבת כל שאינו דרך כתיבה רק טינוף בעלמא :

סימן קסב סעיף ד מרביעית אין לריך לכי' . עי' באה"ט שאם נגע בהם אחד עמלות ובחיי אדם (כלל מ) שאם כבר בירך על נט"י יחזור ויטול ולא יברך ומ"מ לכתחלה יותר שיהא חוץ הכלי נגזב לגמרי שאם הוא לח אי"כ כשנוטל ידו אחת נעמא המים שעל הכלי וכשיחזור ויטול ויגע בה בדיד שכבר נטל חטמא ע"ש :

הלכות בציעת הפת

סימן קסו בהנה כ"ב אמה וכו' . עי' מ"א וש"ת ובנשמת אדם (כלל ה) באריכות :

סימן קסז סעיף ו ולא יסיה וכו' . עי' ש"ת בשם הפמ"א ובחשו' בנין עולם (סי' ה) דאמן מברכה המוליא ודאי לא הוי הפסק דהוי משין אותה ברכה אלא אפילו שארי אמונים ג"כ מאחר דבין ברכה לאכילה דינו כבין הפסקים דמשיב לכל אדם וכ"ש אמן דלא הוי הפסק ע"ש ובחיי אדם (כלל ה) דברכה קלה כזכרת הפירות ומזאת אם דיבר באמנע ברכה אפילו לאורך הסעודה לריך לחזור ולברך . ואפילו לקדים ולקדושה אסור לכתחלה להפסיק ובדיעבד שעה אמן או קדים וקדושה ז"ע אם יחזור ויברך אבל בזכרת ארוכה אם דיבר באמנע בשוגג ח"ל לחזור אלא למקום שפסק : שם חנו מאלל לבהמה וכו' . עי' באה"ט ובחשו' כתב סופר (סי' לב) דעיקר הגירסא בבש"ס דגיטין דגם עמימה אסור ושחיה ג"כ אסור דלא כהמ"א וכחז שם בשם חביו הח"ס הא דלריך להקדים לבהמתו היינו דוקא באוכל משלו אבל אם אחרים נותנין לו ומקדימין אותו לבהמתו ליכא איסורא בין באכילה ובין בשחיה . עוד נסתפק שם בשבת וי"ט דמזוה לאכול אפשר דאין איסור לאכול קודם לבהמתו ויפ"מ לענין הפסק ע"ש ולע"ד פשוט דאף אי נימא דבשבת וי"ט מותר לאכול קודם לא הוי הפסק דמ"מ מעמינה הוא : בהנה דוקא סח קודם שאכל וכו' . עי' במ"א שהיה בל"ע בזה בעודו לועס ובחיי אדם (כלל מט) אפילו לא בלע רק העטם שמנץ בפיו מן הלעיסה ח"ל לברך : סעיף י בירך שהכל וכו' . עי' ש"ת וכן פסק בע"ד בחשו' קול אליהו דהמברך על הפת במ"מ ילא ועי' מ"ש לקמן (סי' קנח) בשם המ"א : סעיף יב והולכים לא . עי' מ"א שנסתפק ביושבים בעגלה ובחיי אדם (כלל מח) הכריע דבמקום ספק בג' יומיו אבל בעשרה יש לחוש להזכרת השם לבעלה : סעיף יד בהנה ברשות מורי . עי' באה"ט ובחשו' עולה שמואל (סי' כג) בנתנו לו כוס ברהמ"ז לברך וישב שם כן בר אוריין שלא סעד עממס אינו לריך ליטול ממנו רשות אף אם הכהן מקפיד כיון דאי אפשר לו להכחן לברך ע"ש עוד כתב שם על מ"ש המ"א דלא מהגי מה שאומרים ברשות והוא

והוא לא נתן לו רשות ואנו נוהגין לומר ברשות אף בלא נעילת רשות משום דשתיקה כסודא דמי אף אם הכהן בר היריין והוא מקפיד יש ליעול רשות ואין לשנות :
 סעיף ב בחנה שבא עליה . עי' באה"ע בשם הע"ז ומ"א ומ"ש לקמן (סי' קט"א) :
סימן קסח סעיף א והנהיגות פת נקיה וכו' . עי' מ"א ובא"ר ובספר קובץ על הרמב"ם הל' ברכות (פ"ח) דמברך על שניהם כמו בערובה של חטים
 ע"ש : סעיף ו בורא מיני מזונות . עי' ע"ז ובלח"מ הל' ברכות (פ"ח) דרעה הרמב"ם דהמוציא שייך גם להבשיל של דגן שאינו שקר מה שאומר להם ובחיי אדם (כלל נח) חלק דאם בירך המוציא על ההבשיל ממנו דגן לא ילא ודוקא הבשיל שאינו להם כלל אבל על פת הבאה בביסנין ולא קבע בעודתו עליו אינו חוזר ומברך ואם בירך מזונות על כל דבר ילא דברכת מזונות היא כוללת דהכל נקרא מזון ע"ש בג"ח : שם לקבוע עליו וכו' . עי' באה"ע (ס"ק יז) ובתשו' חיים שאל (סי' עה) דמטי לה בשם הבית דוד (סי' פב) דיש לומר שלא לאכול מפת הב"כ וכיוצא אלא פחות מ"ד דראמי דהוא שיעור ג' ביצים שהוא שני רביעיות דלכו"ע ח"ל לברך המוציא רק במ"מ או ע"ב דראמי דהוא ד' ביצים דלכו"ע ז"ל המוציא ואם כבר אכל פחות מע"ב דראמי (ד' ביצים) ואינו יכול לאכול עד ע"ב נראה שמי"מ יברך בה"מ (ע"ד) : סעיף י נהבשל אם יש בהם כזית וכו' . עי' בב"י ובספר קובץ על הרמב"ם הל' ברכות (פ"ג) דגם דעת בה"ג דהרמב"ם דאם עברה לזריתו לגמרי ע"י ביטול אפילו ביש בהם כזית לא מברכי' המוציא וראוי להוסיף לדבריהם ע"ש : שם ואם אין בהם כזית וכו' . עי' באה"ע וש"ת ובתשו' אגורה בהלך (דף ד) פסק ג"כ בעיגון מלה פרורה מברך מזונות ע"ש ובתשו' משיבת נפש (סי' ד) השיג ג"כ על המ"א דדוקא כשהוא אכל בקיידליק ומרעמוליק שמתבטל כיון שכבר נהבטלו ע"י פירור מתורת פת אין הדיבוק בשמן עושה אותו לפת וכ"ש כשהבטלו לא נהבטל לפת אפילו ביש בהם כזית ובלטקין הגעשה ממלה פרורה בדבש והבלין ואפוא יש לו דין פת כיסנין דאי לא קבע בעודתה עליה מברך במ"מ כמו בנעשה מוקמח בעלמא ע"ש ובחיי אדם (כלל נד) דאם ע"י הביטול נהדבקו יחד או שנפחו עד שנטשו כזית מברך בורא מ"מ אפילו אכל כדי שביעה ע"ש ועי' מ"ש עוד לקמן (סי' רח) :

סימן קע סעיף יא אינם רשאים וכו' וליתן לבני וכו' : ומנהיג"מ ח"א (סי' קנ"א) נסתפק באורחים המסובין אצל בעל הבית אם זוכים בנותנותיהם משיגניהם או עד שיהנו לתוך פיהם . ופ"מ אם רוצה ליתן לאשהו ובניו . ועי' לעיל (סי' קס"ט סעי' א' בהגה) ומש"מ הל' שכירות (פי"ב) ועי' מ"ש בחיבורי תוספת ירושלים מהתוספתא :

סימן קעא סעיף א הפת משום בזיון וכו' . עי' באה"ע מגמרא דהעניית וזמחלית השקל דאם אין לו דבר אחר להאכיל כ"א מאכל אדם מותר ואפשר דמשו"ז נוהגין היתר ובתשו' כהנא סופר (סי' לג) ילא להלק דדוקא לפני בהמת אחרים דלית ליה הגאח אכור אבל לפני בהמתו ומרגולים שלו שיש הגאח שעי"ז תהרבה כחה ושמנה מותר . ודבר האכור לישראל ואפשר למכור לא"י או להט לו במתנה כגון שהוא שכנו ומכירו אכור לתת לבהמה ומרגולים רק לכלבים התירה התורה מקרא דלכלב השליכון . ודבר שאכור מדרבנן חליא במחלוקת אי מותר לספות לקטן דבר האכור מדרבנן ע"ש :

סימן קעד סעיף ב יין פוטר כל מיני משקין . עי' מ"א (סוף ס"ק ע) ובתשו' מהם סופר (סי' מז) מלד דגם העפל להמשקין כגון ששחה אחר היין

היין קאפע עס לוקער אין לריך לבדך על האוקער ע"ש ועי' במ"א דיין של קידוש פוטע
ג"כ מיני משקין ובחיי אדם (כלל נה) הניחו בל"ע כיון שאינו דרך קבוע ולכן הכוון שיכוין
שלא לפטור ויברך שכל על מטע לוקער ויכוין לפטור גם המשקין ע"ש בל"א:
סעיף ו פטורה יין שלפני המזון וכו' . עי' מ"א (ס"ק ט' ויו"ד) ובט"ז לקמן (ס' קצו)
דיי"ש דומה ליון שכל לפתוח ובחיי אדם (כלל מא) וכן אם היה נמא מאוד עד שאין לו
תאווה לאכול מחמת הנימאון דומה ליון דברהמ"ז פטרתו ע"ש בל"א ובתשו' זרע יעקב
השומע מיי"ש ואוכל דגים ומיני בשר להעביר מריחות הסרופים כשיעור ברכה אחרונה
ויותר מ"מ לא יברך אחריו כיון שאינו שותה רק להמשיך תאווה המאכל (ע"ד):

סימן קעח סעיף ב' בהגה דברים שלריכין ברכה במקומן וכו' . ובתשו' מהר"ם
(ס' ט) נסתפק אם אכל דבר הטעון ברכה במקומו ודבר שאין טעון
ברכה במקומו כגון שאכל מידי דמין ושתה מים דלריך לבדך שתי ברכות על מזונות
ועל המים ובתוכו הלך למקום אחר לשחות מים מי חשבינן כמו שהוא במקום הראשון
מחמת שאכל מקודם דברים הטעונים ברכה לאחרים במקומן או דעל דברים שאין
טעונים ברכה במקומן אמרינן דהוי גמר סעודה ע"ש עוד כ' שאם אכל תמרים במקום אחד
ואח"כ הלך למקום אחר לאכול לחם ובתוך הסעודה ראה לאכול תמרים לריך לבדך דהוי
כמו דברים שאינם טעונים ברכה לאחרים במקומן דהא כשאכל לחם יכול לברך ברכה
המזון ממילא יולא אף על התמרים דקיי"ל ברכה המזון פטרה תמרי ושוב כשראה לאכול
אח"כ תמרים שוב לא שייך לקיבעא קמא הדר דהא אין לריך לחזור למקום הראשון אף
אם לא היה אוכל התמרים וברכת המזון לא פטרה התמרים כדקיי"ל דברים הבאים
שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה טעונים ברכה לפניהן ע"ש: סעיף ו לא הוי הפסק .
עי' באה"ע ובא"ר בשם ה"ש"ש שא"ל געיל: סעיף ז שינת ערלי לא הוי הפסק .
ובחיי אדם (כלל מ) ואם יותר משיחין כשמי לריך נט"י ג' פעמים משום רוח רעה ומימי
אפילו נאנס כשינה זמן מה אפילו ערך שעה א"ל לבדך על הגעילה :

סימן קפג סעיף ז יאמר בלחש וכו' . עי' באה"ט בשם הפמ"א דשם כתב דלריך
דוקא לשמוע מהמזמן ובתשו' חיים שאל דהה כל דבריו והעלה להחיר
(ט"ד) ועי' מ"ש בחיבורי שם ישראל על משניות ברכות (פ"ו) בזה: סעיף ח לשאל
בברכה המזון וכו' . כתב בתשו' בנין עולם (ס' ה') לענין עניית אמן באלמנע הברכה
אין עניין אלא אמן דהאל הקדוש ושומע תפלה כמו בברכה ק"ש . ובתנן דברהמ"ז אחר
אוחה ברכה עונה דמעין אוחה ברכה לא הוי הפסק ובשאר הברכות נסתפק דאפשר
דאמן של ג' ברכות דברהמ"ז כולם מענין אחד הם והוי כמו מעין אוחה ברכה ואמן
של זכרנו דיעלה ויבא אין להפסיק שאין בו חיוב כלל רק מנהגא בעלמא וכן אמן של
הרחמן ג"כ ודאי דהוי הפסק ע"ש והנה מה שנסתפק אי ג' ברכות דברהמ"ז הוי
כאחד לכאורה יש לפשוט מהך דלקמן (ס' קאד) דיכול לחלקם לג' בני אדם הרי דלא
הוי כאחד . גם מה דפשיטא ליה דמעין אוחה ברכה לא הוי הפסק מהך דלעיל (ס' ה')
(סו) דממתין בשירה חדשה לענות אמן אחר גאל ישראל יש לדחות דגאל ישראל שאני
כיון דהוי סוף ברכה ק"ש דינו כמו האל הקדוש וס"ת דכתב שם הט"ז הטעם לפי
שם סיום דג' הראשונות והאמלעיות כמש"ש ועי' מ"ש לעיל (ס' קאז) :

סימן קפד סעיף א ולהרי' והרא"ש וכו' . עי' באה"ט בשם הט"ז ובחיי אדם וכו'
(כלל מז) דבעיר יש להקל דוקא בשעת הדחק אבל בדרך שאל כלבאפסידא
ויולא בשוגג א"ל להחמיר כלל ע"ש: סעיף ד ואינו יודע אם בריך וכו' . ובתשו' כתב
סופר (ס' כח) נסתפק בלירוף שני ספיקות ביחד דהיינו ספק אם אכל כשיעור שמחוייב
ברכה"מ

צדק'מ דאורייתא וגם מסופק אם צריך לו שני'ך לצדק וסארי'ך ומסיק דא"ל לצדק
מכוס ס"ס ועי' בש"ח ובתש"ו ר' עקיבא חיגר (ס' ו') דיכול להוליא לאחר שהוא
מסופק ג"כ בזה דהא מה"ח אף שילא מוליא אלא מדרבנן בעינן ואכלת ושבעת מי
שסוף חכל יצרך ומס"ט סגי באלל כוזה דמחויב רק מדרבנן יכול להוליא למי שאל
צדי שבעה וא"כ י"ל דלגבי דרבנן ס"י ספק דרבנן שמה וס' המוליא עדיין לא צריך.
ומס"ט י"ל דאף אם השומע ודאי לא צריך מ"מ ילא בזה שהמנצח מסופק דס"י ספק
דרבנן דמדאורייתא אפילו צריך יכול להוליא ולגבי דרבנן אמרינן שלא צריך ועי' עוד
חב' כחב סופר (ס' ל) והבאחי לקמן (ס' קאז) : שם שסי' מן הסודס . עי' מ"א
לקמן (ס' קאד) דמנין ג' ברכות מדאורייתא ולעיל (ס' קסה) דבברכה אחת מעין
ג' אינו יולא ברכה המון מה"ח ובתש"ו חגורס באלליך (דף י') דעתו דמסוס מנין
הברכות הים ספק וספק ברכה להקל ורק דמחזירין מסוס בריח וסודס ע"ס וסב'
משיבת נפש (ס' ד) ג"כ תמה על סמ"א מנין לו זס דטוסה ברכות דרבנן ומס"ח
יולאין בברכה מעין ג' וספיקו לקולא ע"ס ובגשמת אדם (כלל מז) מסיק אפילו כשבירך
מעין ג' על הכיסמן עדיין הוא ספק דאורייתא ולריך ליטול ידיו ולצדק המוליא ויאלל
עכ"פ כוזה פת ויצרך ברכה"ז ע"ס : סעיף ה' עד אימתי וכו' . עי' ש"ח לקמן (ס'
רח) ומ"ס בחיבורי שס ישראל על משניות ברכות (פ"ו) : סעיף ו' שיעור אכילה וכו'
בכוח . כחב הפנים מאירות ח"ב (ס' כז) דברכה המון אכילה במעיו בעינן מלבד
מה שגשאר בין החניכים דכחב ושבעת ובעי' שישבעו מעיו וסססס עמו כחחס סופר
(ס' קבו) ובנו כחב סופר (ס' קיו) ע"ס :

סימן קפה סעיף ה' וס"ח לואס וכו' נסחפקו וכו' . ובנו סא"ר בשס סע"ח
דסוף ספק דאורייתא ובגשמת אדם (כלל ג) ססי' עליו דאין כאן
ספק דאורייתא דמס"ח חע"פ שחמא מ"מ ילא ולינו אלא קסא דרבנן כיון שפסע דאל"כ
מה בין סויג למיזר ע"ס ולא ידעתי מסיכן פסיטא ליה כ"כ דאדרבא משמע כיון דטעמא
סוף מקרא דזכה רשעים חועבה סוף דאורייתא וסוף דבסוגג ילא סוף משוס דבסוגג לא
סייך זכה רשעים :

סימן קפח סעיף ו' ואס עעס ולא סוכיר של יוס סוב וכו' . כחב בתש"ו ר'
עקיבא חיגר (ס' ח) דסיי' דוקא באלסס אלל נסס דליסס מסוייטס
בסענו יו"ע דסוף בעסס וס"ל מלוח עסס ססזמן גרמא וכיון דאי בעית לא אללס פס
וממילא אס שחס להזכיר של יו"ע בברכ"מ א"ל לחזור ולצדק דסא י"ע גבי דיכסו כסו
ד"ח לגבי דידן זולת כליל ראשון דפסח דמחויבת כמלס וכן בשבת אס שחס לומר
דלס דמחויבת במ"ע דקידוש לריכס לחזור ולצדק ע"ס ולקמן (ס' חקבט) כחחסי
סיסוד בנ"ע אשר אדרבס נראס העיקר דמחויבת להכול פת ע"ס וממילא לריכות לחזור
בברכ"מ וכן מלחסי בתש"ו שאלית שמואל (ס' יא) דחזרות ומברכות אס שחס סוכרס
בברכ"מ ע"ס : שם עד שסחחיל כסוב וסמניב וכו' . עי' בחיי אדם (כלל מז) דלא
מקרי סחחלס עד שחמר בא"י חמ"ס סאל אלל אס לא חמר רק בא"י חמ"ס חע"ג
סכוונחו סיס על סטוב ומטיב יסיס אשר נחן וע"ס כנ"ל : סעיף ח סעודס שלישיס
וכו' . בתש"ו דברי דוד (ס' פו) דלס לא סיס לו פת בסעודס שניס וקבע סעודסו
בפירות ומיני חרגימל ובסעודס שלישיס קבע על לחס משנה ושכח רלס דינס בסעודס
שלישיס דא"ל לחזור דספק ברכס להקל ע"ס ול"ע כי דבריו אינן מוכרחין שס :

סימן קצ סעיף ב' אחר ששחס וכו' . עי' באס"ע ובתש"ו שס סאלך בצריך על
המים בכונה ללאת י"ח ברכס בשתיס קאזוי ואחר ששחס המיס שחס
וייך

ובירך בנ"ר פשט שצריך לחזור ולברך על הקאזוי דמעשה מבטל מידי מהשנה (ע"ד) ובטעם חשו' קריח מלך רב (ס' נ) שנסחפק בזה ומ"מ מסיק עליו שלא לחזור ולברך ע"כ: סעיף ד' יטעוס אחד מהמסובין וכו'. ע"י ש"ח בשם הח"ל וע"י בחשו' שחילת יעבך ח"כ (ס' סד) שאוסר ג"כ לברך ודבריו מגומגמין ובחשו' כתב סופר (ס' כט) שנשאל בחדר כגדר בעדו שלא לשחות שום יין כ"א מכרם ישראל ח"ך יעשה בכום של ברה"מ שהרבה להשיג על הח"ל באריכות והעלה דשפיר דמי לברך ברה"מ וליתן נאחר ויותר טוב לאחד מהמסובין לשחותו רק משום חשש שמא יעשה וישתה יאמר לאחד מהמסובין וטוב שחותו שרואה ליתן לו לשחות יהיו עיניו פקוחות עליו להזכירו אחר ברה"מ שלא ישתה ע"כ:

סימן קצג בעיף א חינו יולא בשמיטת - ע"י באש"ט ובחשו' ר' עקיבא חיגר (ס' ז) דמ"מ ישחקו בשעת הפחיתות והסתיומה אם מכוונים ללכת מהשומע דאל"כ ה"ל ברכה לבטלה כיון שיוצאות מהשומע: שם ויקפיד עליהם וכו'. ע"י ת"ח ובחיי חכם (כלל מה) חלק עליו דכלא יבארו י' חסור ללכת חפילו לדבר מזה ע"כ בנ"ל ואין דבריו מיכרחין דהא ראיח המ"א דמוחר לבטל משום קפידת בע"כ ומ"מ טוב להחמיר אם חינו לצורך גדול:

סימן קצו בעיף א חכל דבר חסור וכו'. ע"י באש"ט וש"ת ובחשו' בואל ומשיב (ס' ח) שמלמד לומר דאחר האכילה שקנאו בשינוי יכול לברך גם ברכה ראשונה דכיון דבתחלה קודם האכילה לא היה יכול לברך משום מנאף חין זו משום עובר לעשייתו ע"כ באריכות ומ"מ עוד בסמוך סעי' ב': שם לא בתחלה - ע"י בחשו' פורת יכודה (ס' ג): סעיף ב' במקום סנה מצרכים - ע"י ט"ז וש"ת בשם הפת"א ובחשו' עולה שמואל (ס' ג') דדעתו דבאכל בשוגג חין מברך אמנם ה"י לאוכל האיסור הרפואה וכדומה שהחירו לו לאכול חייב לברך לכו"ע והשיג שם על הט"ז וסורס הלכה למעשה שאין זו סנה וליוו הרופאים לשחות סחם יין דחייב לברך ע"כ וכן בחשו' כתב סופר (ס' כב) האריך ומסיק דעיקר להלכה דגם באכל בשוגג חינו מברך ובחולה שצריך לאכול דבר איסור חפילו מה"ת וכן בחולה ביהכ"פ מברך והרואה להחמיר על עצמו יברך בתחלה על דבר המותר ויפטור גם האיסור ובגזל חמים אם עתה ואפוא וקנאן בשינוי מעשה קודם האכילה מברך אבל קנאן באכילה ע"י לעיסה חינו מברך ע"כ: סעיף ג' כיו כהנים וזר אוכלין וכו'. ובחשו' מהר"מ מרומנבארג החדושים (ס' ו) מי שאינו אוכל בשר ע"פ צוואת הרופאים שמזיק לו ושת שלו נילים בחלב ואוכל על השולחן עם שני בני אדם שאוכלים בשר עם פת אין מלטרפין דשניהם אינם יכולים לאכול זה מזה דהוא חינו יכול לאכול מחוק הרפואה והם אינם יכולים לאכול עם חלב ע"כ מה שהרבה להשיג על הט"ז ומ"מ בחיבורי חוספת ירושלים:

סימן קצז בעיף ג עד ביאכל כזית פת - ובחשו' חיים באל (ח"א ס' ע) דפת בבאש כביסנך מקרי שפיר לחם ויכול להצטרף רק לענין המזליא וברה"מ בעינן גילוסה במים בלי חערובות (ט"ד ס' יג): סעיף ד' שיברך אותו שאלו כדי שביעה - בחשו' כתב סופר (ס' ל) נסחפק בספק בירך דק"ל למברך מספק לענין להוציא אחרים והאריך והעלה דאיש שאלו שיעור דאורייתא ודאי וספק אם בירך דאיכא חזקה חיוב כדאי יחשב ויכול להוציא למי שלא בירך אבל ספק אם חלל שיעור דאורייתא דאין לו חזקה חיוב לא יכול להוציא לכתחלה וטוב שיברך המחויב ודאי וכן ה' שהוא ספק בירך וה' ספק אבל כשיעור טוב שיברך מי שהוא ספק בירך ויולא למי

למי שהוא ספק אכל כשיעור וע"ש עוד לענין אשה וקטן ועי' מ"ש לעיל (סי'
קפד) בשם חש' רע"א:

הלכות ברכת הפירות

סימן רב סעיף ד שחלו מעורב וכו' • ובחשו' בית יחודה (סי' כ) כוס שחלו
יין וחלו שמן לרפואה וכו' • שקולין ברפואתן יברך בורא פה"ג דהוא
חשיב ככ"מ ואם השמן הוא עיקר ברפואה או שמדח השמן מרובה יברך בורא פה"ע על
השמן בברכת הניגרון ע"ש וכתחפיקי' ביין מזוג אי מלמדק השמן עם המים לבטל
ברכת הגפן עי' לקמן (סי' רד) ובלא"ה לפת"ש בהא"ט לעיל סק"ג גבי יין מעורב עם
שכר חללים דבשאר משקין דמיד שנתבטל טעם היין מזכרין שהכל ח"כ י"ל דה"ה
במעורב בשמן וז"ע: סעיף יב כל הפירות וכו' • עי' ש"ת בשם דברי יוסף בשעקלאדי
ובספר פחד יצחק (אות ק) דמזכרין שהכל ח"כ אף אם אוכלים השעקלאדי ובחשו' יעב"ץ
ח"כ (סי' קמה) דהכוסם שעקלאדי חי לאחר שהוסר קליפתו מזכרין בפה"א ע"ש וכן
הביא בש"ת לעיל בשמו לענין הקאפ"א:

סימן רג סעיף ב בהגה בחורף וכו' • עי' מ"א דפירות המולצין מזכרין שהכל
ובחיי' אדם וכו' (כלל נא) דהוא דוקא בקאלינע"ס שאין האוכל ראוי לכלום
רק למלץ אבל הלאה בשמדינתינו שקורין ברושנינע"ס וזרעונינע"ס וכדומה לו
פשוט דמזכרין ב"ה אדמה וכן מהגין העולם ע"ש: סעיף ד חילני סרק וכו' • עי' ט"ז
ובחשו' גלות דשא (סי' יב) ד"ה אמנם לענין תפוחי יער שאומרים עיבדי אדמה שיש
שני מינים אחד טוב למאכל ומזכרין עליו העץ ואחד נקרא קוואכנינע"ס ואינם נאכלין
רק ע"י כבישה מזכרין שהכל ע"ש ועי' גם בחשו' משיבת נפש (סי' ו) דהיינו דוקא
שאין מרעין מהמה העדר חשיבותן אבל אם הפרי הוא טוב רק שאין דרך לטעמן
מזכרין ברכה הראוי להם ע"ש: סעיף ז בשמים שחוקים וכו' • ובג"ד בשם בית
יחודה חפאים קלויים שברכתן בורא פה"א בכתחן במכשתה הדק כיצד עד שנעשה
פקחם ועירבו בלוקער מזכרים שהכל:

סימן רד סעיף א על עשבי דדברא וכו' • עי' באה"ט ובחיי' אדם (כלל נא)
בעשב טלין חמולים שקורין שאלווי"ע מזכרין שהכל חפילו אחד שבעלם
דחיני חשיב ככ" לפירי אבל על בלחטון שמרע ב"ה האדמה ועל פאלוערין אם זורעין אותה
ל"ע ע"ש ועי' בט"ז דעל יאגדע"ס מאלניס יש לברך האדמה ובח"א שם שהראו לו העלים
שגדלים עליהם וזה חילנות מהם ומחקייתים כמה שנים וא"כ אין ספק שמזכרין העץ:
בע"ף ז בורא נר • עי' באה"ט ומ"ש לקמן (סי' רי): סעיף ח בהגה וגאנם וכו' • עי'
באה"ט בשם בע"ז והח"א ובחשו' הגירה באהליך (דף ו) מכריע כהרמ"א שלא יברך ע"ש:
סימן רה סעיף א שמונים חיים ומביטלים וכו' • בחיי' אדם (כלל נא) דלא תליא
רק בטיב ורע אלא בדרך לאיכילן חיי' או מבוטלים ע"ש:

סימן רח סעיף ב או מינים אחרים וכו' • עי' באה"ט ובחשו' הגירה באהליך (דף
ד) על מרקחת במערבין דבש עם שני חלקים אגוזים כתובים והלק ח'
ממלה כחושם מזכרין כמ"מ ולענין ברכה אחרונה לריך לשער שאכל ממין הדגן שיש
בחתרובות כזית בכדי אכילה פרס ויברך מעין ג' ע"ש שהשיג על הג' שפסק דאפילו
על כזית מלומס מזכרין ב"ה אחס מעין ג' כיון שיש בהתערובות כזית בל"פ ע"ש:
סעיף ז הכוסם את האורז וכו' • בחשו' מחס מופר (סי' נ) נשתפק על מין קטניות
הנקרא